

Staða launafólks á Íslandi

*Niðurstöður spurningakönnunar Vörðu
meðal félaga í Eflingu*

Mái 2023

Staða launafólks á Íslandi. Niðurstöður spurningakönnunar Vörðu meðal félaga í Eflingu

Útgefandi: Varða – Rannsóknastofnun vinnumarkaðarins

Ábyrgðaraðili: Kristín Heba Gísladóttir

Höfundar: Maya Staub og Kristín Heba Gísladóttir.

Úrvinnsla tölfraeðilegra gagna: Maya Staub og Kolbeinn Hólmur Stefánsson

Guðrúnartún 1, 105 Reykjavík

Sími: 535 5629

Netfang: rannvinn@rannvinn.is

Vefsíða Vörðu: rannvinn.is

ISBN númer: 978-9935-532-16-9

© Varða – Rannsóknastofnun vinnumarkaðarins, 2023

Efnisyfirlit

1	Inngangur.....	1
2	Aðferð	2
2.1	Fyrirlögn.....	2
2.2	Svarhlutfall.....	2
2.3	Vigtun gagna	2
2.4	Mælingar	5
2.5	Marktækniþróf.....	6
3	Niðurstöður.....	7
3.1	Fjárhagsstaða.....	10
3.1.1	Ná endum saman.....	10
3.1.2	Geta mætt óvæntum 80 þúsund króna útgjöldum.....	11
3.1.3	Fjárhagsstaða betri eða verri en fyrir ári.....	12
3.1.4	Efnislegur skortur.....	13
3.1.5	Fjárhagsaðstoð	15
3.1.6	Yfirdráttur, smálán, bílalán og önnur skammtímalán	17
3.1.7	Fjárskortur komið í veg fyrir að hægt sé að greiða þætti fyrir börn	18
3.1.8	Fjárhagsstaða félaga - samantekt	21
3.2	Staða launafólks á húsnæðismarkaði.....	21
3.2.1	Byrði húsnæðiskostnaðar	22
3.2.2	Húsnæðislán launafólks í eigin húsnæði.....	24
3.2.3	Staða launafólks á húsnæðismarkaði – samantekt	25
3.3	Fjárhagsstaða launafólks eftir stöðu á húsnæðismarkaði	26
3.3.1	Ná endum saman meðal launafólks á leigumarkaði og í eigin húsnæði.....	26
3.3.2	Byrði húsnæðiskostnaðar launafólks á leigumarkaði og í eigin húsnæði.....	27
3.3.3	Skortur á efnislegum gæðum meðal launafólks á leigumarkaði og í eigin húsnæði 28	
3.3.4	Fjárhagsstaða betri eða verri en fyrir ári síðan meðal launafólks á leigumarkaði og í eigin húsnæði.....	29
3.3.5	Fjárhagsstaða launafólks á húsnæðismarkaði – samantekt.....	30
3.4	Heilsufar launafólks	31
3.4.1	Líkamlegt heilsufar	31

3.4.2	Andlegt heilsufar.....	32
3.4.3	Heilsufar launafólks – samantekt.....	35
3.5	Starfstengd kulnun.....	35
3.5.1	Starfstengd kulnun – samantekt	39
3.6	Réttindabrot á vinnumarkaði.....	40
3.6.1	Mismunun og réttindabrot á vinnumarkaði – samantekt	44
Viðauki I	Error! Bookmark not defined.

Töfluyfirlit

Tafla 1.	Flokkun aðildarféлага vegna vigtunar gagna.....	3
Tafla 2.	Svarhlutfall og lokavog vigtunarflokka.	4
Tafla 3.	Lýðfræðileg samsetning eftir stéttarfélagi.	9
Tafla 4.	Auðvelt eða erfitt að ná endum saman eftir stéttarfélagi og kyni.	11
Tafla 5.	Geta mætt óvæntum 80.000 kr. útgjöldum án þess að stofna til skuldar eftir stéttarfélagi og kyni.	12
Tafla 6.	Fjárhagsstaða betri eða verri en fyrir ári eftir stéttarfélagi og kyni.	13
Tafla 7.	Efnislegur skortur eftir stéttarfélagi og kyni.	14
Tafla 8.	Fjöldi þátta sem efnislegur skortur er á eftir stéttarfélagi og kyni.....	15
Tafla 9.	Fjárhagsaðstoð á síðastliðnum 12 mánuðum eftir stéttarfélagi og kyni.	16
Tafla 10.	Fjárhagsaðstoð (samanteknir þættir) á síðastliðnum 12 mánuðum eftir stéttarfélagi og kyni.	16
Tafla 11.	Hlutfall þeirra sem eru með yfirdrátt, smálán, bílalan, önnur skammtímalán eða lán hjá vini/fjölskyldumeðlim eftir stéttarfélagi og kyni.	17
Tafla 12.	Fjárskortur síðastliðna 12 mánuði komið í veg fyrir að hægt sé að greiða grunnþætti fyrir börn eftir stéttarfélagi og kyni.	19
Tafla 13.	Fjárskortur síðastliðna 12 mánuði komið í veg fyrir að hægt sé að greiða grunnþætti fyrir börn (samanteknir þættir) eftir stéttarfélagi og kyni.	20
Tafla 14.	Staða á húsnæðismarkaði eftir stéttarfélagi og kyni.	22
Tafla 15.	Byrði húsnæðiskostnaðar eftir stéttarfélagi og kyni.	23
Tafla 16.	Byrði húsnæðiskostnaðar eftir stéttarfélagi og stöðu á húsnæðismarkaði.....	24
Tafla 17.	Húsnæðislán launafólks í eigin húsnæði eftir stéttarfélagi og kyni.	25
Tafla 18.	Auðvelt eða erfitt að ná endum saman eftir stöðu á húsnæðismarkaði, gerð lána og stéttarfélagi.....	27
Tafla 19.	Byrði húsnæðiskostnaðar eftir stöðu á húsnæðismarkaði, gerð lána og stéttarfélagi. ...	28
Tafla 20.	Efnislegur skortur eftir stöðu á húsnæðismarkaði, gerð lána og stéttarfélagi.....	29
Tafla 21.	Fjárhagsstaða betri eða verri en fyrir ári eftir stöðu á húsnæðismarkaði, gerð lána og stéttarfélagi.....	30
Tafla 22.	Líkamlegt heilsufar eftir stéttarfélagi og kyni.	32

Tafla 23. Hlutfall launafólks sem finnur nánast daglega fyrir neikvæðum andlegum einkennum eftir stéttarfélagi og kyni.....	34
Tafla 24. Starfsgreinar eftir stéttarfélagi og kyni.....	36
Tafla 25. Stig starfstengdrar kulnunar eftir starfsgreinum.....	38
Tafla 26. Stig starfstengdrar kulnunar eftir stéttarfélagi og kyni.....	39
Tafla 27. Hefur orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuði eftir stéttarfélagi og kyni.....	41
Tafla 28. Hefur orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði (samanteknir þættir) síðastliðna 12 mánuði eftir stéttarfélagi og kyni.....	42
Tafla 29. Hefur orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuð eftir stéttarfélagi og uppruna.....	43
Tafla 30. Hefur orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði (samanteknir þættir) síðastliðna 12 mánuði eftir stéttarfélagi og uppruna.....	44

1 Inngangur

Í febrúar lagði Varða – Rannsóknastofnun vinnumarkaðarins í þriðja sinn fyrir umfangsmikla könnun meðal launafólks innan aðildarfélaganna Alþýðusambands Íslands (ASÍ) og BSRB.

Könnunin var lögð fyrir í febrúar og byrjun mars 2023. Niðurstöður könnunarinnar voru gefnar út í skýrslu sem birtist í maí 2023 (sjá Varða – Rannsóknastofnun vinnumarkaðarins, 2023).

Að beiðni Eflingar voru gögnin greind sérstaklega með tilliti til stöðu félagsfólks Eflingar. Aðferð könnunarinnar í heild og sérvinnslunnar er lýst í 2. kafla. Í 3. kafla er greint frá niðurstöðum könnunarinnar.

Fyrst er greint frá lýðfræðilegri samsetningu, þá er greint frá fjárhagsstöðu, stöðu á húsnæðismarkaði, fjárhagsstöðu eftir stöðu á húsnæðismarkaði, heilsufari, starfstengdri kulnun og síðast er greint frá réttindabrotum á vinnumarkaði. Niðurstöðurnar eru greindar eftir kyni og bornar saman við stöðu félagsfólks innan ASÍ og BSRB.

2 Aðferð

Notað er heildarþýðisúrtak (e. total population sampling) sem er ein af tegundum markvissra úrtaka (purposive sampling) og er skilgreint þýði félagar í aðildarfélögum ASÍ og BSRB. Varða hefur ekki aðgang að félagaskrám aðildarfélaganna og hafa félögin sjálf milligöngu um að virkja félagsfólks sitt til þátttöku.

2.1 Fyrirlögn

Formaður BSRB og forseti ASÍ sendu formönnum allra aðildarfélaga (19 féлага innan BSRB og 44 innan ASÍ) tölvupóst og óskuðu eftir aðstoð þeirra við að koma könnuninni á framfæri við félagsfólk. Formenn aðildarfélaganna fengu upplýsingatexta um könnunina á íslensku, ensku og pólsku til að senda í tölvupósti til félagsfólks og voru jafnframt hvött til að senda sms skilaboð og hafa hlekk inn á „mínum síðum“.

Könnunin var opin frá 9. febrúar 2023 til 1. mars 2023. Hún var rafræn og aðgengileg með hlekk og hægt að svara könnuninni einu sinni á hverri IP-tölu. Svarendum gafst færi á að svara henni á íslensku, ensku eða pólsku.

2.2 Svarhlutfall

Könnunin er ætluð öllu félagsfólki heildarsamtaka ASÍ og BSRB. Greiddandi félagar innan 44 aðildarfélaga ASÍ voru 143.433 þann 1. janúar 2023. Innan BSRB voru í janúar 2023 samtals 24.456 félagar í 19 aðildarfélögum. Í þýðinu voru því samtals 167.889 einstaklingar. Könnuninni svöruðu 14.198 félagar og svarhlutfallið 8,5% í könnuninni í heild sinni. Í sérgreiningunni eru svör félagsfólks Eflingar sérstaklega greind. Alls eru 30.617 félagar í Eflingu, 2.323 svöruðu og svarhlutfallið því 7,6%.

2.3 Vigtun gagna

Þar sem að notast er við heildarþýðisúrtak í könnuninni sem gerir Vörðu kleift að safna upplýsingum án þess að hafa aðgang að þýðisskrá eru gögnin vigtuð út frá þekktum eiginleikum þýðisins til að þau endurspegli sem best þýðið í heild sinni. Til vigtunarinnar er félagatal beggja heildarsamtakanna nýtt og út frá því vigtað eftir kyni og aðildarfélögum. Við vigtunina er aðildarfélögum innan ASÍ og BSRB var skipt í flokka eftir eðli þeirra starfa sem félagsmenn í

viðkomandi félögum sinna. Fjögur aðildarfélaganna féllu ekki í neinn flokk og voru vigtuð sér. Skiptingin er sýnd í töflu 1.

Tafla 1. Flokkun aðildarféлага vegna vigtunar gagna

Vigtunarflokkur	Félög
ASÍ 1	AFL-Starfsgreinafélag, Aldan stéttarfélag, Báran stéttarfélag, Drifandi stéttarfélag, Eining – Iðja, Framsýn stéttarfélag, Stéttarfélag Vesturlands, Stéttarfélagið Samstaða, Verkalýðs- og sjómannafélag Bolungarvíkur, Verkalýðs- og sjómannafélag Keflavíkur og nágrennis, Verkalýðs- og sjómannafélag Sandgerðis, Verkalýðsfélag Akraness, Verkalýðsfélag Grindavíkur, Verkalýðsfélag Snæfellinga, Verkalýðsfélag Suðurlands, Verkalýðsfélag Vestfirðinga, Verkalýðsfélag Þórshafnar,
ASÍ 2	Efling stéttarfélag, Verkalýðsfélagið Hlíf
ASÍ 3	Félag verslunar- og skrifstofufólks á Akureyri, Verslunarmannafélag Skagfirðinga, VR.
ASÍ 4	Félag íslenskra rafvirkja, Félag íslenskra símamanna, Félag rafeindavirkja, Félag rafiðnaðarmanna Suðurlandi, Félag tæknifólks, Rafiðnaðarfélag Norðurlands, Rafiðnaðarfélag Suðurnesja
ASÍ 5	BYGGIÐN - félag byggingamanna, Félag iðn- og tæknigreina, Félag járníðnaðarmanna Ísafirði, Félag málmíðnaðarmanna Akureyri, Iðnsveinafélag Skagafjarðar, ÞINGIÐN, Grafía - stéttarfélag í prent- og miðlunargreinum, MATVÍS, VM - félag vélstjóra og málm-tæknimanna, Mjólkurfræðingafélag Íslands
ASÍ 6	Sjómannafélag Eyjafjarðar, Sjómannafélag Ólafsfjarðar, Sjómannafélagið Jötunn
FFÍ	Flugfreyjufélag Íslands
LEIÐSÖGN	LEIÐSÖGN - stéttarfélag leiðsögumanna
BSRB 1	Félag opinberra starfsmanna á Austurlandi, FOSS - stéttarfélag í almannabjónustu, Kjölur - stéttarfélag starfsmanna í almannabjónustu, Starfsmannafélag Húsavíkur, Starfsmannafélag Suðurnesja, Starfsmannafélag Vestmannaeyjabæjar, Starfsmannafélag Garðabæjar, Starfsmannafélag Hafnarfjarðar, Starfsmannafélag Kópavogs, Starfsmannafélag Mosfellsbæjar
BSRB 2	Sameyki - stéttarfélag í almannabjónustu, Félag starfsmanna Stjórnarráðsins.
BSRB 3	Landssamband lögreglumanna, Landssamband slökkviliðs- og sjúkraflutningamanna, Tollvarðafélag Íslands
BSRB 4	Félag flugmálastarfsmanna ríkisins, Félag íslenskra flugumferðarstjóra
BSRB 5	Sjúkraliðafélag Íslands
BSRB 6	Póstmannafélags Íslands

Þar sem að könnunin byggir á heildarþýðisúrtaki þar sem allir aðildarfélagar eiga jafna möguleika á að taka þátt er öllum vigtunarflokkunum gefin úrtaksvogin 1. Lokavogin er svo reiknuð út með því að deila svarhlutfalli viðkomandi flokks í úrtaksvogina. Vigtunaraðferðina má sjá í töflu 2.

Í ljósi þess að einungis örfá aðildarfélög innan ASÍ og BSRB bjóða upp á kynskráninguna „kvár“ eða „annað“ var eingöngu hægt að vigta gögnin út frá konum og körlum. Af þeirri ástæðu var ákvörðun tekin um að flokka kvár og kynsegin fólk með konum. Þetta var gert á forsendum kynjakerfisins þar sem bæði konur, kvár og kynsegin fólk er samfélagslega undirskipað körlum en best væri ef hægt væri að vigta gögnin í samræmi við raunverulega kynupplifun.

$$\frac{\text{Úrtaksvog}}{\text{Svarhlutfall}} * 100 = \text{Lokavog}$$

Tafla 2. Svarhlutfall og lokavog vigtunarflokka.

Vigtunarflokkur	Fjöldi í þýði	Fjöldi svara	Svarhlutfall	Úrtaksvog	Lokavog
ASÍ 1					
Karlar	21.476	473	2,20%	1	45,404
Konur	17.571	735	4,18%	1	23,906
ASÍ 2					
Karlar	18.982	1.009	5,32%	1	18,813
Konur	16.746	1.171	6,99%	1	14,301
ASÍ 3					
Karlar	20.680	1.616	7,81%	1	12,797
Konur	25.053	2.156	8,61%	1	11,620
ASÍ 4					
Karlar	5.243	702	13,39%	1	7,469
Konur	522	71	13,60%	1	7,352
ASÍ 5					
Karlar	13.951	565	4,05%	1	24,692
Konur	1.174	120	10,22%	1	9,783
ASÍ 6					
Karlar	567	4	0,71%	1	141,750
Konur	1	1	100%	1	1
FFÍ					
Karlar	123	24	19,51%	1	5,125
Konur	738	140	18,97%	1	5,271
LEIÐSÖGN					
Karlar	349	27	7,74%	1	12,926
Konur	257	29	11,28%	1	8,862
BSRB 1					
Karlar	2.100	347	16,52%	1	6,052
Konur	5.404	1.324	24,50%	1	4,082
BSRB 2					
Karlar	4.623	391	8,46%	1	11,824
Konur	7.849	930	11,85%	1	8,440
BSRB 3					
Karlar	1.118	167	14,94%	1	6,695
Konur	357	60	16,81%	1	5,950
BSRB 4					
Karlar	405	46	11,36%	1	8,804
Konur	160	23	14,38%	1	6,957
BSRB 5					
Karlar	66	8	12,12%	1	8,250
Konur	1.917	424	22,12%	1	4,521
BSRB 6					
Karlar	269	29	10,78%	1	9,276
Konur	226	47	20,80%	1	4,809

2.4 Mælingar

Andleg líðan: Við mat á andlegri líðan var notast við Patient Health Questionnaire (PHQ-9) sem er einfaldur níu spurninga sjálfsmatskvarði sem hefur verið þýddur á íslensku og rannsakaður með tilliti til réttmætis og áreiðanleika. Kvarðinn metur einkenni þunglyndis og alvarleika þess (Andri Steinþór Björnsson et al., 2018). Spurt var um hversu oft á síðustu tveimur vikum viðkomandi hefði fundið fyrir hverju einkenni fyrir sig á fjörgildum skala (0 = alls ekki, 1 = nokkra daga, 2 = meira en helmingis tímans, 3 = nánast alla daga). Spurt var um eftirfarandi einkenni: 1) Lítil áhugi eða gleði við að gera hluti. 2) Verið niðurdregin/n/ð, dapur/döpur/dapurt eða vonlaus/t. 3) Átt erfitt með að sofna eða sofa alla nóttina. 4) Þreyta og orkuleysi. 5) Lystarleysi eða ofát. 6) Liðið illa með sjálfa/n/t þig eða fundist að þér hafi mistekist eða ekki staðið þig í stykkinu gagnvart sjálfum/sjálfri/sjálfu þér eða fjölskyldu þinni. 7) Erfiðleika með einbeitingu, t.d. við að lesa blöðin eða horfa á sjónvarp. 8) Hreyft þig eða talað svo hægt að aðrir hafa tekið eftir því. Eða hið gagnstæða – verið svo eirðarlaus/t eða óróleg/ur/t að þú hreyfðir þig miklu meira en venjulega. 9) Hugsað um að það væri betra að þú værir dái/n/ð eða hugsað um að skaða þig á einhvern hátt (Agnes Agnarsdóttir et al., e.d.). Hver svarandi gat fengið 0-27 stig. Hér eru 10 eða fleiri stig metin sem slæm andleg heilsa (Kroenke & Spitzer, 2002). Þeir sem merkja ekki við neina spurningu fá brottfallsgildi. Þeir sem merkja við a.m.k. eina spurningu en svara ekki öllum spurningunum finna ekki fyrir þeim einkennum sem þeir merkja ekki við og fá gildið 0 í stað brottfallsgildis. Heilsan er því ekki verri en gögnin segja til um.

Kulnun: Til að meta kulnunareinkenni þátttakenda var notast við Kaupmannahafnar kulnunarkvarðann (e. Copenhagen Burnout Inventory). Mælitækinu er skipt í þrjá þætti kulnunar; persónutengda kulnun, starfstengda kulnun og kulnun tengd samskiptum við viðskiptavini/skjólstæðinga. Í þessari könnun er einungis mæld starfstengd kulnun. Þátturinn samanstendur af sjö spurningum sem svarendur eru beðnir um að merkja við á raðkvarða frá 0 = aldrei, 1 = sjaldan, 2 = stundum, 3 = oft, 4 = alltaf eða frá 0 = að mjög litlu leyti, 1 = að litlu leyti, 2 = að einhverju leyti, 3 = að miklu leyti, 4 = að mjög miklu leyti. Kulnunareinkennunum er svo skipt í fjóra flokka A), B), C) og D) eftir styrkleika þeirra á kvarðanum sem spannar á heildina 0 til 28 stig. Í flokk A) raðast einstaklingar með 0-6 stig á kvarðanum og teljast ekki með kulnunareinkenni. Í flokk B) raðast einstaklingar með 7-13 stig og ættu þeir að vera meðvitaðir um nokkur einkenni. Í flokk C) raðast einstaklingar með 14-20 stig en þeir teljast með kulnunareinkenni sem bregðast þyrfti við. Að lokum er það flokkur D) en í hann raðast

einstaklingar með 21 stig eða meira. Þeir teljast örmagna eða útbrunnir og þyrftu tafarlaust aðstoð (Berglind Harpa Svavarsdóttir & Elísabet Hjörleifsdóttir, 2020; Borritz & Kristensen, 2004).

Skortur á efnislegum gæðum: Fjárhagsstaða var metin með nokkrum spurningum þar með talið spurningum sem saman mæla efnislegan skort samkvæmt skilgreiningu sem Hagstofa Evrópusambandsins og Hagstofa Íslands nota. Spurt var hvort einhver níu staðhæfinga ætti við um heimili svarenda. Staðhæfingarnar voru: 1) Vanskil á leigu, húsnæðislánum eða öðrum lánum vegna fjárskorts á síðastliðnum 12 mánuðum. 2) Hef ekki efni á að fara árlega í vikulangt frí með fjölskyldu. 3) Hef ekki efni á kjöti, fiski eða sambærilegri grænmetismáltíð að minnsta kosti annan hvern dag. 4) Get ekki mætt óvæntum útgjöldum. 5) Hef hvorki efni á heimsíma né farsíma. 6) Hef ekki efni á sjónvarpstæki. 7) Hef ekki efni á þvottavél. 8) Hef ekki efni á bíl. 9) Hef ekki efni á að halda húsnæði nægjanlega heitu. Samkvæmt skilgreiningu búa þau við skort sem búa á heimili sem þrír af ofantöldum þáttum eiga við um (Hagstofa Íslands, 2022d).

2.5 Marktækniþróf

Persons kí-kvaðrat þróf (χ^2) var notað til að reikna út tölfræðilega marktækni. Þrófið metur hvort marktækur munur er á milli mismunandi hópa í tíðnitöflum. Miðað var við 95% vikiörk, * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$.

3 Niðurstöður

Fjallað er um niðurstöður sérvinnslunnar í sex köflum, þar sem staða Eflingarfólks er borin saman við stöðu annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB og eru þær brotnar niður eftir kyni. Kafli 3.1. fjallar um fjárhagsstöðu Eflingarfólks. Kafli 3.2. um stöðu þeirra á húsnæðismarkaði. Kafli 3.3. um fjárhagsstöðu eftir stöðu á húsnæðismarkaði bæði leigjenda og þeirra sem eru í eigin húsnæði eftir gerð húsnæðislána. Kafli 3.4 um líkamlega og andlega heilsu og kafli 3.5. um starfstengda kulnun eftir starfsgreinum. Í kafla 3.6. er greint frá réttindabrotum sem Eflingarfólk hafa orðið fyrir á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuði.

Tafla 3 sýnir lýðfræðilega samsetningu innan Eflingar í samanburði við önnur aðildarfélag innan ASÍ og BSRB. Samsetning Eflingar er frábrugðin samsetningu annarra aðildarfélaga þegar litið er til aldurs, uppruna, menntunar og stöðu á vinnumarkaði. Félagsofólk í Eflingu er mun yngri en almennt innan heildarsamtakanna tveggja þar sem 58,7% eru 40 ára og yngri en hlutfallið er 41% innan heildarsamtakanna. Mun herra hlutfall innflytjenda er innan Eflingar eða 58,6% samanborið við 21,3%. Herra hlutfall Eflingarfélaga eru með stúdentspróf (27,3% á móti 17,3%) og með grunnskólamenntun (24% á móti 19,5%). Lægra hlutfall er með iðnmenntun (10,8% á móti 19,8%). Lítið lægra hlutfall er með starfstengda menntun á framhaldsskólastigi (10,8% á móti 12,4%) og háskólamenntun (25,4% á móti 29,7%). Þegar litið er til stöðu á vinnumarkaði sést að herra hlutfall eflingarfélaga eru í atvinnuleit (4,9% á móti 2,1%), á örorkulífeyri, sjúkradagpeningum eða endurhæfingarlífeyri (2,6% á móti 1,4%) og í veikindaleyfi á launum (2,6% á móti 1,3%).

Ríflega helmingur félagsfólks eru karlar (53,6%), tæplega helmingur konur (45,8%) en mun lægra hlutfall kvár (0,6%). Sökum þess hve fáir svarendur eru kvár auk þess sem ekki er hægt að vigta nema út frá tveimur kynjum eru kvár flokkuð með konum við greiningu gagnanna. Flestir svarendur eru á aldrinum 31-40 ára eða 31,3%, þá 30 ára og yngri eða 27,4%, næst á aldrubílinu 41-50 ára eða 22,8%, 51-60 ára eru 12,1% svarenda, 61 árs og eldri 6,3% svarenda. Þegar litið er til uppruna sést að 58,6% svarenda eru innflytjendur, 37,2% eru innfædd og 4,1% með erlendan bakgrunn (sjá skilgreiningu í viðauka I). Stærstur hluti svarenda er í sambúð eða 59,2%. Af þeim eru 30% með börn. 29,8% eru einhleyp og 11% einstæðir foreldrar. Flestir svarendur í könnuninni eða 27% eru með stúdentspróf, næst stærsti hópurinn 25,4% eru með háskólamenntun, 24% með grunnskólanám eða sambærilegt, 10,8% með iðnnám og sama hlutfall með starfstengda menntun á framhaldsskólastigi. Mikill meirihluti svarenda er búsettur á höfuðborgarsvæðinu eða 87,3%,

5,1% á Suðurlandi, 3,6% á Suðurnesjum og lægra hlutfall á öðrum landssvæðum. 84,9% svarenda eru í launuðu starfi, 4,9% í eru í atvinnuleit, 2,6% eru í veikindaleyfi á launum, og sama hlutfall á örorkulífeyri, sjúkradagpeningum eða endurhæfingarlífeyri. 1,9% eru í fæðingarorlofi eða tímabundnu leyfi, 1,2% á eftirlaunum, 0,7% eru sjálfstætt starfandi og sama hlutfall í námi og ekki í vinnu.

Tafla 3. Lýðfræðileg samsetning eftir stéttarfélagi.

	Efling	Önnur félög	Samtals	N	P-gildi
<i>Kyn</i>					
Konur	45,8%	46,2%	46,1%	13.003	0,000**
Karlar	53,6%	53,5%	53,5%		
Kvár	0,6%	0,4%	0,4%		
<i>Aldur</i>					
30 ára og yngri	27,4%	15,9%	18,2%	13.797	0,000**
31 – 40 ára	31,3%	25,1%	26,4%		
41 – 50 ára	22,8%	21,7%	21,9%		
51 – 60 ára	12,1%	21,4%	19,5%		
61 árs og eldri	6,3%	16,0%	14,0%		
<i>Uppruni</i>					
Innfæddir	37,2%	74,7%	67,1%	14.198	0,000**
Innflytjendur	58,6%	21,3%	28,8%		
Með erlendan bakgrunn	4,1%	4,1%	4,1%		
<i>Fjölskyldustaða</i>					
Í sambúð með barn/börn	30,0%	37,8%	36,3%	13.840	0,000**
Í sambúð	29,2%	36,1%	34,7%		
Einstæðir foreldrar	11,0%	6,8%	7,6%		
Einhleypir	29,8%	19,3%	21,4%		
<i>Menntun</i>					
Grunnskólanám eða sambærilegt	24,0%	19,5%	20,4%	14.153	0,000**
Háskólanám	25,4%	29,7%	28,9%		
Iðnnám	10,8%	19,8%	18,0%		
Starfstengt nám á framhaldsskólastigi	10,8%	12,4%	12,1%		
Stúdentspróf	27,3%	17,3%	19,3%		
Annað	1,6%	1,3%	1,3%		
<i>Búseta</i>					
Austurlandi	0,7%	1,4%	1,3%	14.168	0,000**
Höfuðborgarsvæðinu	87,3%	51,1%	58,4%		
Norðurlandi eystra	0,3%	9,8%	7,9%		
Norðurlandi vestra	0,3%	4,5%	3,6%		
Suðurlandi	5,1%	11,4%	10,1%		
Suðurnesjum	3,6%	13,0%	11,1%		
Vestfjörðum	0,1%	5,5%	4,4%		
Vesturlandi	1,1%	2,9%	2,6%		
Annað	1,5%	0,4%	0,6%		
<i>Staða á vinnumarkaði</i>					
Í launuðu starfi	84,9%	89,1%	88,3%	14.157	0,000**
Í veikindaleyfi á launum	2,6%	1,3%	1,6%		
Sjálfstætt starfandi /Atvinnurekandi	0,7%	2,4%	2,0%		
Á eftirlaunum	1,2%	1,3%	1,3%		
Í námi og ekki í vinnu	0,7%	0,4%	0,5%		
Atvinnuleitandi	4,9%	2,1%	2,6%		
Á örorkulífeyri, sjúkradagpeningum eða endurhæfingarlífeyri	2,6%	1,4%	1,6%		
Í fæðingarorlofi eða tímabundnu leyfi frá störfum	1,9%	1,7%	1,8%		
Annað	0,5%	0,3%	0,4%		

3.1 Fjárhagsstaða

Fjárhagsstaða launafólks á vinnumarkaði var metin í könnuninni út frá ýmsum spurningum. Spurt var hversu auðvelt eða erfitt væri að ná endum saman, hvort svarendur hefðu fengið fjárhagsaðstoð, byggju við efnislegan skort, gætu mætt óvæntum 80.000 kr. útgjöldum, hvort þeir væru með yfirdrátt, smálán eða bílalan og hvort fjárhagsstaða þeirra væri betri eða verri nú en fyrir ári síðan.

Í lífskjararannókn Hagstofu Íslands má finna mælingar á skorti á efnislegum gæðum (Hagstofa Íslands, 2022d), hversu auðvelt eða erfitt fólk á með að ná endum saman, hvort það geti mætt 180.000 kr. óvæntum útgjöldum (Hagstofa Íslands, 2022a) og einnig hvort fólk hafi fengið fjárhagsaðstoð frá sveitafélagi (Hagstofa Íslands, 2020). Þessar mælingar svipar að mörgu leyti til þeirra mælinga sem Varða notar í þessari könnun.

Samkvæmt niðurstöðum Hagstofunnar bjó 4,2% landsmanna við skort á efnislegum gæðum árið 2021. Þegar staðan er skoðuð með tilliti til stöðu fólks á húsnæðismarkaði, má sjá að 2,4% þeirra sem búa í eigin húsnæði á móti 10,9% þeirra sem búa í leiguhúsnæði bjuggu árið 2021 við skort á efnislegum gæðum (Hagstofa Íslands, 2022d). Eins voru árið 2021 um 24% landsmanna sem erfitt áttu með að ná endum saman og 51,5% meðal einstæðra foreldra (Hagstofa Íslands, 2022a). Hlutfall þeirra sem ekki gat mætti 180.000 kr. óvæntum útgjöldum var 22,5% árið 2021, en það hlutfall var einnig mun hærra meðal einstæðra foreldra eða 41,1%.

Samkvæmt niðurstöðum Hagstofunnar bjó 12,8% heimila við íþyngjandi byrði af húsnæðiskostnaði árið 2021. Það hlutfall er þó mun hærra meðal leigjenda eða 27% (Hagstofa Íslands, 2022b).

3.1.1 Ná endum saman

Niðurstöður um hversu auðvelt eða erfitt launafólk innan Eflingar annarsvegar og annarra aðildarféлага ASÍ og BSRB hins vegar, á með að ná endum saman eftir kyni eru birtar í töflu 4. Taflan sýnir að mun hærra hlutfall Eflingarféлага á mjög erfitt (11,1% á móti 5,9%), erfitt (19,2% á móti 9,8%) og nokkuð erfitt (29,8% á móti 24,4%) með að ná endum saman en annað félagsfólks aðildarféлага. Að sama skapi er lægra hlutfall sem á mjög auðvelt (4,1% á móti 9,1%), auðvelt (7,4% á móti 12%) og nokkuð auðvelt (23,2% á móti 35,6%) með að ná endum saman.

Taflan sýnir auk þess að herra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla á mjög erfitt (12,4% á móti 10%) og nokkuð erfitt (31,7% á móti 28,2%) með að ná endum saman. Aðeins herra hlutfall Eflingarkarla en kvenna á erfitt með að ná endum saman (19,4% á móti 19%).

Tafla 4. Auðvelt eða erfitt að ná endum saman eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Mjög auðvelt	3,4%	7,4%	6,6%	0,000**
Auðvelt	5,9%	10,4%	9,5%	<i>N</i> = 7.406
Nokkuð auðvelt	21,7%	36,8%	33,7%	
Nokkur erfitt	31,7%	25,2%	26,5%	
Erfitt	19,0%	10,1%	11,9%	
Mjög erfitt	12,4%	6,1%	7,4%	
Vil ekki svara	6,0%	4,0%	4,4%	
<i>Karlar</i>				
Mjög auðvelt	4,8%	10,6%	9,4%	0,000**
Auðvelt	8,7%	13,3%	12,4%	<i>N</i> = 5.544
Nokkuð auðvelt	24,6%	34,6%	32,6%	
Nokkur erfitt	28,2%	23,7%	24,6%	
Erfitt	19,4%	9,6%	11,5%	
Mjög erfitt	10,0%	5,7%	6,6%	
Vil ekki svara	4,2%	2,5%	2,8%	
<i>Öll</i>				
Mjög auðvelt	4,1%	9,1%	8,1%	0,000**
Auðvelt	7,4%	12,0%	11,1%	<i>N</i> = 12.950
Nokkuð auðvelt	23,2%	35,6%	33,1%	
Nokkur erfitt	29,8%	24,4%	25,5%	
Erfitt	19,2%	9,8%	11,7%	
Mjög erfitt	11,1%	5,9%	7,0%	
Vil ekki svara	5,1%	3,2%	3,6%	

3.1.2 Geta mætt óvæntum 80 þúsund króna útgjöldum

Spurt var hvort þátttakendur gætu mætt óvæntum 80.000 kr. útgjöldum í dag án þess að stofna til skuldar. Niðurstöðurnar sýndar í töflu 5. Mun herra hlutfall félagsfólks Eflingar gæti ekki mætt svo háum óvæntum útgjöldum (50,6%) samanborið við launafólk annarra aðildarféлага (35,2%). Að sama skapi er mun lægra hlutfall innan Eflingar sem gæti mætt slíkum útgjöldum (31,5%) samanborið við annað launafólk (54,4%). Auk þess er herra hlutfall Eflingar sem svarar að það viti ekki hvort það gæti mætt slíkum útgjöldum (15,7% á móti 9,1%).

Niðurstöðurnar sýna að herra hlutfall Eflingarkvenna (55,4%) gæti ekki mætt óvæntum 80.000 kr. útgjöldum samanborið við Eflingarkarla (46,5%). Að sama skapi er herra hlutfall karla en kvenna sem gæti mætt svo háum óvæntum útgjöldum (36,2% á móti 26%) en jafn hátt hlutfall kvenna og karla vita ekki hvort þau gætu mætt slíkum útgjöldum (15,7%).

Tafla 5. Geta mætt óvæntum 80.000 kr. útgjöldum án þess að stofna til skuldar eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Já	26,0%	48,1%	43,7%	0,000** N = 7.384
Nei	55,4%	39,8%	42,9%	
Veit ekki	15,7%	10,4%	11,4%	
Vil ekki svara	2,9%	1,8%	2,0%	
<i>Karlar</i>				
Já	36,2%	59,9%	55,1%	0,000** N = 5.539
Nei	46,5%	31,2%	34,3%	
Veit ekki	15,7%	7,9%	9,5%	
Vil ekki svara	1,6%	0,9%	1,0%	
<i>Öll</i>				
Já	31,5%	54,4%	49,8%	0,000** N = 12.923
Nei	50,6%	35,2%	38,3%	
Veit ekki	15,7%	9,1%	10,4%	
Vil ekki svara	2,2%	1,3%	1,5%	

3.1.3 Fjárhagsstaða betri eða verri en fyrir ári

Þátttakendur voru beðnir um að svara hvort fjárhagsstaða þeirra væri betri eða verri en fyrir ári og eru niðurstöðurnar birtar í töflu 6. Mun herra hlutfall Eflingarfólks en félagsfólks annarra aðildarféлага metur fjárhagsstöðu sína mun verri (19,7% á móti 10,1%) og sömuleiðis er herra hlutfall sem metur hana nokkuð verri (29,3% á móti 24,6%). Að sama skapi er lægra hlutfall sem býr við sömu fjárhagsstöðu og fyrir ári (26,9% á móti 37,9%), nokkuð betri (16,4% á móti 20,5%) og mun betri (3,8% á móti 5,8%) fjárhagsstöðu.

Herra hlutfall kvenna en karla innan Eflingar búa við mun verri (20,9% á móti 18,7%) og nokkuð verri (30,2% á móti 28,5%) fjárhagsstöðu en fyrir ári.

Tafla 6. Fjárhagsstaða betri eða verri en fyrir ári eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Mun betri	3,8%	5,8%	5,4%	0,000**
Nokkuð betri	16,4%	20,5%	19,7%	N = 7.415
Eins og fyrir ári síðan	26,9%	37,9%	35,7%	
Nokkuð verri	30,2%	24,7%	25,8%	
Mun verri	20,9%	9,8%	12,0%	
Vil ekki svara	1,8%	1,3%	1,4%	
<i>Karlar</i>				
Mun betri	5,3%	6,8%	6,5%	0,000**
Nokkuð betri	16,5%	21,5%	20,5%	N = 5.554
Eins og fyrir ári síðan	29,6%	35,8%	34,6%	
Nokkuð verri	28,5%	24,6%	25,4%	
Mun verri	18,7%	10,3%	12,0%	
Vil ekki svara	1,3%	1,0%	1,0%	
<i>Öll</i>				
Mun betri	4,6%	6,3%	6,0%	0,000**
Nokkuð betri	16,5%	21,0%	20,1%	N = 12.969
Eins og fyrir ári síðan	28,3%	36,8%	35,1%	
Nokkuð verri	29,3%	24,6%	25,6%	
Mun verri	19,7%	10,1%	12,0%	
Vil ekki svara	1,6%	1,1%	1,2%	

3.1.4 Efnislegur skortur

Niðurstöður um efnislegan skort eftir kyni og stéttarfélagi eru birtar í töflu 7. Staða Eflingarfólks er í öllum tilfellum verst þegar þættir efnislegs skorts eru skoðaðir í samanburði við félagsfólk annarra stéttarféлага. Hlutfallslega eru fleiri Eflingarfélagar í vanskilum á leigu eða lánnum (9,9% á móti 3,9%), sem geta ekki mætt óvæntum útgjöldum (44,1% á móti 25,5%), sem höfðu ekki efni á árlegu fríi með fjölskyldu (35,2% á móti 19,9%), á kjöt-, fisk- eða sambærilegri grænmetismáltíð annan hvern dag (13,8% á móti 5,5%), á síma (2,6% á móti 0,8%), á sjónvarpstæki (6,5% á móti 2,2%), á þvottavél (5,6% á móti 1,8%), á bíl (21,5% á móti 8,1%) og að kynda húsakynni sín nægilega (1,6% á móti 1,2%).

Þegar þættir efnislegsskorts eru skoðaðir eftir kyni innan Eflingar sést að hærra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla hefur ekki efni á árlegu fríi með fjölskyldu (37,5% á móti 33,3%), á kjötmáltíð eða sambærilegri grænmetismálið annan hvern dag (15,7% á móti 12,2%), geta ekki mætt óvæntum útgjöldum (46,7% á móti 41,9%), hafa ekki efni á síma (3,4% á móti 1,9%), sjónvarpstæki (7,2% á móti 5,8%), þvottavél (6,3% á móti 4,9%) og að kynda húsakynni nægilega (2,2% á móti 1,1%). Hins vegar er hærra hlutfall karla innan Eflingar sem er í vanskilum á leigu eða lánnum (12,1% á móti 7,3%) og sem hafa ekki efni á bíl (21,5% á móti 21,4%).

Tafla 7. Efnislegur skortur eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	<i>p</i> -gildi
<i>Vanskil á leigu/lánunum</i>				
				<i>N</i> = 12.145
Konur og kvár	7,3%	3,8%	4,5%	0,000**
Karlar	12,1%	3,9%	5,6%	0,000**
Öll	9,9%	3,9%	5,1%	0,000**
<i>Ekki árlegt frí með fjölskyldu</i>				
				<i>N</i> = 12.151
Konur og kvár	37,5%	22,9%	25,7%	0,000**
Karlar	33,3%	17,4%	20,5%	0,000**
Öll	35,2%	19,9%	22,9%	0,000**
<i>Ekki efni á kjötmáltíð annan hvern dag</i>				
				<i>N</i> = 12.145
Konur og kvár	15,7%	6,4%	8,2%	0,000**
Karlar	12,2%	4,6%	6,1%	0,000**
Öll	13,8%	5,5%	7,1%	0,000**
<i>Geta ekki mætt óvæntum útgjöldum</i>				
				<i>N</i> = 12.157
Konur og kvár	46,7%	28,6%	32,1%	0,000**
Karlar	41,9%	22,8%	26,6%	0,000**
Öll	44,1%	25,5%	29,1%	0,000**
<i>Ekki efni á síma</i>				
				<i>N</i> = 12.143
Konur og kvár	3,4%	1,0%	1,5%	0,000**
Karlar	1,9%	0,7%	0,9%	0,000**
Öll	2,6%	0,8%	1,2%	0,000**
<i>Ekki efni á sjónvarpstæki</i>				
				<i>N</i> = 12.144
Konur og kvár	7,2%	2,2%	3,2%	0,000**
Karlar	5,8%	2,3%	3,0%	0,000**
Öll	6,5%	2,2%	3,1%	0,000**
<i>Ekki efni á þvottavél</i>				
				<i>N</i> = 12.144
Konur og kvár	6,3%	1,9%	2,7%	0,000**
Karlar	4,9%	1,8%	2,4%	0,000**
Öll	5,6%	1,8%	2,6%	0,000**
<i>Ekki efni á bíl</i>				
				<i>N</i> = 12.144
Konur og kvár	21,4%	8,6%	11,1%	0,000**
Karlar	21,5%	7,8%	10,5%	0,000**
Öll	21,5%	8,1%	10,8%	0,000**
<i>Ekki nægileg upphitun</i>				
				<i>N</i> = 12.143
Konur og kvár	2,2%	1,3%	1,5%	0,000**
Karlar	1,1%	1,2%	1,2%	0,000**
Öll	1,6%	1,2%	1,3%	0,000**

Í töflu 8 hafa þættir er varða efnislegan skort verið teknir saman eftir kyni og stéttarfélagi. Í töflunni eru teknir saman þeir níu þættir sem sýndir eru í töflu 7 og saman mæla efnislegan skort. Þau sem ekki hafa efni á þremur þáttum sem upptaldir eru búa samkvæmt skilgreiningu við efnislegan skort og þau sem ekki hafa efni á fjórum eða fleiri þáttum við verulegan efnislegan skort. Mun lægra hlutfall Eflingarfélaga (32,3%) en annarra stéttarfélaga (60,1%) þurfa ekki að neita sér um neinn þeirra efnislegu þátta sem mældir voru. Fleira félagsfólk Eflingar en félagsfólk annarra stéttarfélaga þurfa að neita sér um einn (24,5% á móti 16,6%), tvo (15,7% á móti 10,2%), þrjá (10,6% á móti 4,4%) og fjóra eða fleiri (8,4% á móti 3,2%) efnislega þætti.

Þegar fjöldi þátta efnislegs skorts er greindur eftir kyni innan Eflingar sést munur. Lægra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla býr ekki við skort á neinum aðspurðra þátta (29,7% á móti 34,6%). Hærra hlutfall Eflingarkvenna býr við skort á einum (25,4% á móti 23,7%) og tveimur (15,9% á móti 15,4%) þáttum. Hærra hlutfall Eflingarkarla en kvenna býr við efnislegan skort (11,1% á móti 10,1%) en hærra hlutfall Eflingarkvenna við verulegan efnislegan skort (9,1% á móti 7,9%).

Tafla 8. Fjöldi þátta sem efnislegur skortur er á eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Engin skortur	29,7%	56,4%	51,0%	0,000**
Einn þáttur	25,4%	18,2%	19,7%	<i>N</i> = 7.368
Tveir þættir	15,9%	11,4%	12,3%	
Efnislegu skortur	10,1%	5,2%	6,2%	
Verulegur efnislegur skortur	9,1%	3,4%	4,5%	
Vil ekki svara	9,8%	5,3%	6,2%	
<i>Karlar</i>				
Engin skortur	34,6%	63,3%	57,5%	0,000**
Einn þáttur	23,7%	15,2%	17,0%	<i>N</i> = 5.523
Tveir þættir	15,4%	9,2%	10,4%	
Efnislegu skortur	11,1%	3,7%	5,2%	
Verulegur efnislegur skortur	7,9%	3,0%	4,0%	
Vil ekki svara	7,3%	5,6%	5,9%	
<i>Öll</i>				
Engin skortur	32,3%	60,1%	54,5%	0,000**
Einn þáttur	24,5%	16,6%	18,2%	<i>N</i> = 12.891
Tveir þættir	15,7%	10,2%	11,3%	
Efnislegu skortur	10,6%	4,4%	5,7%	
Verulegur efnislegur skortur	8,4%	3,2%	4,3%	
Vil ekki svara	8,4%	5,4%	6,1%	

3.1.5 Fjárhagsaðstoð

Niðurstöður um hvort launafólk hafi fengið fjárhagsaðstoð síðasta árið eftir kyni og stéttarfélagi koma fram í töflu 9. Þær sýna að félagsfólk Eflingar hefur í mun meira mæli þurft að fá fjárhagsaðstoð frá sveitafélagi (3,3% á móti 1,1%), frá ættingjum og vinum (18,2% á móti 11%), fjárhagsaðstoð frá félags- eða hjálparsamtökum (2,3% á móti 0,7%) og mataraðstoð (3% á móti 1%).

Hærra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla hefur fengið fjárhagsaðstoð á vegum sveitafélags (3,6% á móti 3,1%), aðstoð frá vinum eða ættingjum (20,4% á móti 16,4%), fjárhagsaðstoð frá félags- eða hjálparsamtökum (2,4% á móti 2,2%) og mataraðstoð (3,7% á móti 2,4%).

Tafla 9. Fjárhagsaðstoð á síðastliðnum 12 mánuðum eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	p-gildi
<i>Fjárhagsaðstoð á vegum sveitarfélags</i>				<i>N = 12.614</i>
Konur og kvár	3,6%	1,1%	1,6%	0,000**
Karlar	3,1%	1,1%	1,5%	0,000**
Öll	3,3%	1,1%	1,5%	0,000**
<i>Aðstoð frá vinum eða ættingjum í formi matar- eða peningagjafa</i>				<i>N = 12.618</i>
Konur og kvár	20,4%	13,3%	14,7%	0,000**
Karlar	16,4%	9,0%	10,4%	0,000**
Öll	18,2%	11,0%	12,4%	0,000**
<i>Fjárhagsaðstoð frá félags- eða hjálparsamtökum</i>				<i>N = 12.613</i>
Konur og kvár	2,4%	0,8%	1,1%	0,000**
Karlar	2,2%	0,7%	1,0%	0,000**
Öll	2,3%	0,7%	1,0%	0,000**
<i>Mataraðstoð</i>				<i>N = 12.615</i>
Konur og kvár	3,7%	1,2%	1,7%	0,000**
Karlar	2,4%	0,7%	1,1%	0,000**
Öll	3,0%	1,0%	1,4%	0,000**

Í töflu 10 hafa þættir er varða fjárhagsaðstoð verið teknir saman eftir kyni og stéttarfélagi. Í töflunni eru teknir saman þeir fjórir þættir sem sýndir eru í töflu 9. Lægst er hlutfall Eflingarfólks sem ekki hafa þurft að neina þeirrar aðstoðar sem spurt var um eða 74,1% samanborið við 85,7% félagsfólks annarra stéttarféлага. Að sama skapi er hlutfall Eflingarféлага hærra þegar litið er til þeirra sem hafa fengið eina gerð aðstoðar (17,5%), tvær (2,2%) og þrjár eða fleiri (1,1%).

Hærra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla hefur þurft eina (18,6% á móti 16,6%), tvær (2,5% á móti 1,9%) og þrjár eða fleiri (1,5% á móti 0,7%) gerðir aðstoðar.

Tafla 10. Fjárhagsaðstoð (samanteknir þættir) á síðastliðnum 12 mánuðum eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Ekkert	72,7%	83,4%	81,2%	0,000**
Einn þátt	18,6%	12,8%	14,0%	<i>N = 7.432</i>
Tvo þætti	2,5%	1,1%	1,4%	
Þrjá til fjóra þætti	1,5%	0,3%	0,6%	
Vil ekki svara	4,6%	2,4%	2,8%	
<i>Karlar</i>				
Ekkert	75,4%	87,7%	85,2%	0,000**
Einn þátt	16,6%	8,5%	10,1%	<i>N = 5.568</i>
Tvo þætti	1,9%	1,0%	1,1%	
Þrjá til fjóra þætti	0,7%	0,2%	0,3%	
Vil ekki svara	5,5%	2,7%	3,2%	
<i>Öll</i>				
Ekkert	74,1%	85,7%	83,4%	0,000**
Einn þátt	17,5%	10,5%	11,9%	<i>N = 13.000</i>
Tvo þætti	2,2%	1,0%	1,3%	
Þrjá til fjóra þætti	1,1%	0,3%	0,4%	
Vil ekki svara	5,1%	2,5%	3,0%	

3.1.6 Yfirdráttur, smálán, bílalán og önnur skammtímalán

Tafla 11 sýnir hlutfall launafólks sem er með yfirdrátt, smálán, bílalán, önnur skammtímalán eða lán hjá vini/fjölskyldumeðlim eftir kyni og stéttarfélagi. Taflan sýnir að herra hlutfall félagsfólks Eflingar en annarra stéttarféлага er með yfirdrátt (38,6% á móti 34,6%), smálán (14,1% á móti 5,7%), önnur skammtímalán (20,4% á móti 13,4%) og lán hjá vini eða fjölskyldumeðlim (23,3% á móti 13,8%). Aftur á móti er herra hlutfall félagsfólks annarra aðildarféлага með bílalán (31,5% á móti 27,7%).

Herra hlutfall Eflingarkarla en Eflingarkvenna eru með bílalán (28% á móti 27,5%), önnur skammtímalán (21% á móti 19,6%) og lán hjá vini eða fjölskyldumeðlim (23,4% á móti 23,2%). En herra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla eru með yfirdrátt (40% á móti 37,3%) og smálán (14,6% á móti 13,7%).

Tafla 11. Hlutfall þeirra sem eru með yfirdrátt, smálán, bílalán, önnur skammtímalán eða lán hjá vini/fjölskyldumeðlim eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	<i>p</i> -gildi
<i>Yfirdrátt</i>				<i>N</i> = 12.541
Konur og kvár	40,0%	34,2%	35,4%	0,000**
Karlar	37,3%	34,9%	35,4%	0,000**
Öll	38,6%	34,6%	35,4%	0,000**
<i>Smálán</i>				<i>N</i> = 12.541
Konur og kvár	14,6%	6,2%	7,9%	0,000**
Karlar	13,7%	5,3%	7,0%	0,000**
Öll	14,1%	5,7%	7,4%	0,000**
<i>Bílalán</i>				<i>N</i> = 12.541
Konur og kvár	27,5%	30,8%	30,2%	0,000**
Karlar	28,0%	32,1%	31,3%	0,000**
Öll	27,7%	31,5%	30,7%	0,000**
<i>Önnur skammtímalán</i>				<i>N</i> = 12.541
Konur og kvár	19,6%	13,6%	14,8%	0,000**
Karlar	21,0%	13,3%	14,8%	0,000**
Öll	20,4%	13,4%	14,8%	0,000**
<i>Lán hjá vini eða fjölskyldumeðlim</i>				<i>N</i> = 12.541
Konur og kvár	23,2%	14,1%	15,9%	0,000**
Karlar	23,4%	13,5%	15,5%	0,000**
Öll	23,3%	13,8%	15,7%	0,000**

3.1.7 Fjárskortur komið í veg fyrir að hægt sé að greiða þætti fyrir börn

Svarendur sem voru með börn undir 18 ára á heimilinu voru beðnir um að svara hvort fjárskortur síðastliðna 12 mánuði hefði komið í veg fyrir að það gæti meðal annars greitt fyrir leikskólagjöld, frístund, skólamáltíðir, skipulagðar tómsundur, nauðsynlegan fatnað fyrir börnin sín og fleira. Niðurstöðurnar eru birtar í töflu 12, greindar eftir kyni og stéttarfélagi.

Taflan sýnir að mun hærra hlutfall foreldra í Eflingu en foreldrum í öðrum stéttarfélögum gátu ekki greitt leikskólagjöld (7,2% á móti 3,6%), gjöld fyrir frístundarheimili (7,2% á móti 3,4%), skólagjöld í framhaldsskóla (4,5% á móti 1,9%), skólabækur eða annan námskostnað (8,3% á móti 2,7%), mat í skóla (11% á móti 4,8%), kostnað vegna skipulagðra tómsunda (11,3% á móti 4,9%), kostnað vegna viðburða tengdum skóla (11,3% á móti 4,9%), kostnað vegna félagslífs til dæmis að fara í afmæli til vina eða í bíó (25% á móti 12,6%), afmælis- eða jólagjafir (26,4% á móti 12,5%), nauðsynlegan klæðnað (25,9% á móti 12,7%) og eins næringarríkan mat og foreldrið telur barnið þurfa (22,4% á móti 10,8%).

Hærra hlutfall mæðra en feðra innan Eflingar hafa ekki á síðustu 12 mánuðum haft efni á leikskólagjöldum (7,4% á móti 7%), frístund (7,6% á móti 6,7%), skólagjöldum í framhaldsskóla (4,7% á móti 4,4%), námskostnaði (8,9% á móti 7,6%), mat í skóla (13,6% á móti 8,2%), skipulögðum tómsundum (24% á móti 15,2%), skólaferðalögum eða öðrum viðburðum tengdum skóla (13,2% á móti 9,4%), félagslífi (27% á móti 22,9%), afmælis- eða jólagjöfum (27,8% á móti 22,9%), nauðsynlegum klæðnaði (27,2% á móti 24,6%) og næringarríkum mat (25,3% á móti 19,4%).

Tafla 12. Fjárskortur síðastliðna 12 mánuði komið í veg fyrir að hægt sé að greiða grunnþætti fyrir börn eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	p-gildi
<i>Leikskólagjöld</i> N = 5.384				
Konur og kvár	7,4%	4,0%	4,7%	0,000**
Karlar	7,0%	3,3%	3,9%	0,000**
Öll	7,2%	3,6%	4,3%	0,000**
<i>Gjöld fyrir frístundaheimili</i> N = 5.384				
Konur og kvár	7,6%	3,2%	4,1%	0,000**
Karlar	6,7%	3,6%	4,2%	0,000**
Öll	7,2%	3,4%	4,1%	0,000**
<i>Skólagjöld í framhaldsskóla</i> N = 5.384				
Konur og kvár	4,7%	2,0%	2,6%	0,000**
Karlar	4,4%	1,8%	2,3%	0,000**
Öll	4,5%	1,9%	2,4%	0,000**
<i>Skólalækur eða annan námskostnað s.s. tölvubúnað fyrir framhaldsskólanema</i> N = 5.384				
Konur og kvár	8,9%	3,2%	4,3%	0,000**
Karlar	7,6%	2,3%	3,2%	0,000**
Öll	8,3%	2,7%	3,7%	0,000**
<i>Mat í skóla (í gegnum mataráskriftir eða á annan hátt)</i> N = 5.384				
Konur og kvár	13,6%	6,0%	7,6%	0,000**
Karlar	8,2%	3,7%	4,5%	0,000**
Öll	11,0%	4,8%	5,9%	0,000**
<i>Kostnað vegna skipulagðra tómsunda</i> N = 5.384				
Konur og kvár	24,0%	11,9%	14,4%	0,000**
Karlar	15,2%	10,2%	11,0%	0,000**
Öll	19,7%	11,0%	12,6%	0,000**
<i>Kostnað vegna skólaferðalags eða annarra viðburða tengdum skóla (t.d. öskudagsbúning, sérstakt nesti eða búnað)</i> N = 5.384				
Konur og kvár	13,2%	6,0%	7,5%	0,000**
Karlar	9,4%	4,0%	4,9%	0,000**
Öll	11,3%	4,9%	6,1%	0,000**
<i>Kostnað vegna félagslífs (s.s. afmælisgjafir fyrir vini, bíoferðir eða önnur afþreying með vinum)</i> N = 5.384				
Konur og kvár	27,0%	13,7%	16,4%	0,000**
Karlar	22,9%	11,7%	13,6%	0,000**
Öll	25,0%	12,6%	14,9%	0,000**
<i>Afmælis- og/eða jólagjafir</i> N = 5.384				
Konur og kvár	27,8%	13,1%	16,1%	0,000**
Karlar	24,9%	12,1%	14,2%	0,000**
Öll	26,4%	12,5%	15,1%	0,000**
<i>Nauðsynlegan fatnað</i> N = 5.384				
Konur og kvár	27,2%	14,7%	17,3%	0,000**
Karlar	24,6%	11,0%	13,3%	0,000**
Öll	25,9%	12,7%	15,1%	0,000**
<i>Eins næringarríkan mat og þú telur barnið þurfa</i> N = 5.384				
Konur og kvár	25,3%	13,5%	15,9%	0,000**
Karlar	19,4%	8,6%	10,4%	0,000**
Öll	22,4%	10,8%	12,9%	0,000**

Tafla 13 sýnir hlutfall foreldra með börn á heimili undir 18 ára aldri sem hafa ekki getað greitt fyrir einhverja þeirra 11 þátta sem spurt var um í könnuninni og greint frá í töflu 12 samantekið. Samanteknir þættir eru greindir eftir kyni og stéttarfélagi og birtir í töflu 13. Niðurstöðurnar sýna að mun lægra hlutfall foreldra innan Eflingar en foreldra innan annarra stéttarféлага hafa ekki þurft að neita börnum sínum, sökum fjárskorts, um neinn aðspurðra þátta (47,6% á móti 72%). Að sama skapi er mun hærra hlutfall foreldra innan Eflingar en annarra stéttarféлага ekki getað greitt fyrir einn (15,4% á móti 8,1%), tvo (9% á móti 6,3%), þrjá (8,5% á móti 5,3%), fjóra (6,7% á móti 3,7%), fimm (4,8% á móti 1,8%) og sex eða fleiri þætti (8% á móti 2,9%).

Niðurstöðurnar sýna einnig að mæður innan Eflingar fremur en feður innan Eflingar hafa ekki getað greitt fyrir tvo (11,5% á móti 6,5%), þrjá (10% á móti 7%), fimm (5,1% á móti 4,4%) og sex eða fleiri þætti (10% á móti 5,9%). Hins vegar hafa feður innan Eflingar í meira mæli ekki haft efni á einum (15,8% á móti 15,1%) og fjórum (8,8% á móti 4,7%) þáttum.

Tafla 13. Fjárskortur síðastliðna 12 mánuði komið í veg fyrir að hægt sé að greiða grunnþætti fyrir börn (samanteknir þættir) eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Engan þátt	43,7%	68,6%	63,5%	0,000**
Einn þátt	15,1%	9,3%	10,4%	N = 3.063
Tvo þætti	11,5%	7,1%	8,0%	
Þrjá þætti	10,0%	6,0%	6,8%	
Fjóra þætti	4,7%	3,6%	3,8%	
Fimm þætti	5,1%	1,8%	2,5%	
Sex þætti eða fleiri	10,0%	3,7%	5,0%	
<i>Karlar</i>				
Engan þátt	51,6%	74,8%	70,9%	0,000**
Einn þátt	15,8%	7,1%	8,5%	N = 2.321
Tvo þætti	6,5%	5,7%	5,8%	
Þrjá þætti	7,0%	4,7%	5,1%	
Fjóra þætti	8,8%	3,7%	4,6%	
Fimm þætti	4,4%	1,8%	2,2%	
Sex þætti eða fleiri	5,9%	2,2%	2,8%	
<i>Öll</i>				
Engan þátt	47,6%	72,0%	67,5%	0,000**
Einn þátt	15,4%	8,1%	9,4%	N = 5.384
Tvo þætti	9,0%	6,3%	6,8%	
Þrjá þætti	8,5%	5,3%	5,9%	
Fjóra þætti	6,7%	3,7%	4,2%	
Fimm þætti	4,8%	1,8%	2,3%	
Sex þætti eða fleiri	8,0%	2,9%	3,8%	

3.1.8 Fjárhagsstaða félaga - samantekt

Niðurstöður könnunarinnar sýna að fjárhagsstaða félagsfólks Eflingar er verri en félagsfólks annarra aðildarféлага innan ASÍ og BSRB á öllum þeim mælikvörðum sem notaðir eru til að meta fjárhagsstöðu. Hærra hlutfall Eflingar fólks á mjög erfitt, erfitt eða nokkuð erfitt með að ná endum saman (60,1% á móti 40,1%) og sérstaklega er staða Eflingarféлага verri ef litið er til þeirra sem eiga erfitt og mjög erfitt með að ná endum saman (30,3% á móti 15,7%). Sama mynstur sést þegar litið er til þeirra sem ekki geta mætt óvæntum 80.000 kr. útgjöldum án þess að stofna til skuldar. Hlutfall Eflingarfólks sem ekki gæti mætt svo háum útgjöldum er 50,6% en 35,3% hjá félagsfólki annarra stéttarféлага. Enn og aftur sést sama mynstur þegar litið er til hlutfalls Eflingarféлага sem búa við efnislegan skort. Mun hærra hlutfall þeirra býr við fátækt eða 19% samanborið við 7,6%. Hlutfall þeirra sem búa við verulegan efnislegan skort er 8,4%. Það skildi engan undra að þegar greint er eftir stéttarfélagi hlutfall þeirra sem þurfa í mestum mæli að leita fjárhagsaðstoðar í einhverju formi þá er það í mun meira mæli félagsfólk Eflingar. Eflingarfólk hefur auk þess í mun meira mæli þurft að nota yfirdrátt (38,6% á móti 34,6%), smálán (14,1% á móti 5,7%), önnur skammtímalán (20,4% á móti 13,4%) og eru auk þess í fleiri tilfellum með lán hjá vinum eða fjölskyldumeðlimum (23,3% á móti 13,8%). Slæm fjárhagsstaða Eflingarfólks hefur ekki einungis áhrif á lífsskilyrði félagsfólksins heldur einnig á aðstæður barna þeirra. Niðurstöður könnunarinnar sýna að sú slæma fjárhagsstaða sem Eflingarfólk býr við hefur þau áhrif að þau eru einnig líklegust til að geta ekki greitt fyrir grundvallarþætti eins og nauðsynlegan klæðnað, næringarríkan mat, tómsundur og félagslíf í tengslum við skólastarf, sökum slæmrar fjárhagsstöðu.

3.2 Staða launafólks á húsnæðismarkaði

Hér á eftir verður staða Eflingarféлага á húsnæðismarkaði borin saman við stöðu annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB. Fyrst er skoðað í hvers konar húsnæði félagarnir búa, því næst er byrði húsnæðiskostaðar skoðuð og hvernig húsnæðislán þau sem eru í eigin húsnæði eru með.

Tafla 14 sýnir að mun lægra hlutfall Eflingarféлага býr í eigin húsnæði samanborið við annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB (34,3% á móti 70,1%). Að sama skapi er mun hærra hlutfall Eflingarféлага sem býr í leiguhúsnæði á almennum markaði (46,5% á móti 18,8%). Hærra hlutfall Eflingarféлага búa í leiguhúsnæði á vegum óhagnaðardrifanna leigusamtaka (6,4% á móti 2,7%) og einnig er hærra hlutfall Eflingarféлага sem býr hjá foreldrum eða ættingjum samanborið við

annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB (9,5% á móti 5,8%). Sama hlutfall býr í húsnæði á vegum atvinnurekanda (1,6%).

Nokkuð hærra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla býr í eigin húsnæði (37,1% á móti 32%) og í leiguhúsnæði á vegum óhagnaðardrífina leigusamtaka (7,9% á móti 5,2%). Hins vegar er hærra hlutfall Eflingarkarla en Eflingarkvenna á almennum leigumarkaði (49,9% á móti 42,5%) og í leiguhúsnæði á vegum atvinnurekanda (2,2% á móti 1%).

Tafla 14. Staða á húsnæðismarkaði eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Eigin húsnæði	37,1%	69,9%	63,3%	0,000**
Leiguhúsnæði á almennum markaði	42,5%	18,3%	23,2%	<i>N</i> = 7.407
Leiguhúsnæði hjá óhagnaðardrífnum leigusamtökum	7,9%	3,5%	4,4%	
Leiguhúsnæði á vegum atvinnurekanda	1,0%	1,4%	1,3%	
Hjá foreldrum/ættingjum	9,3%	5,8%	6,5%	
Annað	2,2%	1,0%	1,3%	
<i>Karlar</i>				
Eigin húsnæði	32,0%	70,3%	62,6%	0,000**
Leiguhúsnæði á almennum markaði	49,9%	19,2%	25,4%	<i>N</i> = 5.559
Leiguhúsnæði hjá óhagnaðardrífnum leigusamtökum	5,2%	2,0%	2,6%	
Leiguhúsnæði á vegum atvinnurekanda	2,2%	1,8%	1,8%	
Hjá foreldrum/ættingjum	9,5%	5,8%	6,6%	
Annað	1,3%	0,9%	1,0%	
<i>Öll</i>				
Eigin húsnæði	34,3%	70,1%	62,9%	0,000**
Leiguhúsnæði á almennum markaði	46,5%	18,8%	24,4%	<i>N</i> = 12.966
Leiguhúsnæði hjá óhagnaðardrífnum leigusamtökum	6,4%	2,7%	3,5%	
Leiguhúsnæði á vegum atvinnurekanda	1,6%	1,6%	1,6%	
Hjá foreldrum/ættingjum	9,4%	5,8%	6,5%	
Annað	1,7%	1,0%	1,1%	

3.2.1 Byrði húsnæðiskostnaðar

Í töflu 15 má sjá samanburð milli Eflingarfélaga og annars félagsfólks heildarsamtakanna tveggja þegar kemur að byrði við rekstur húsnæðis, þar með talið afborganir húsnæðislána, leigu, tryggingar, fasteignagjöld, viðhald og viðgerðir. Rúmlega helmingur Eflingarfélaga býr við þunga byrði af húsnæðiskostnaði á móti tæpum þriðjungum annars félagsfólks inna ASÍ og BSRB (52,1% á móti 30,9%). Að sama skapi er mun lægra hlutfall Eflingarfélaga sem býr við annars vegar nokkra byrði (35,8% á móti 47,8%) og hins vegar enga byrði af húsnæðiskostnaði (7,5% á móti 18,2%).

Nokkuð hærra hlutfall Eflingarkvenna býr við þunga byrði af húsnæðiskostnaði samanborið við Eflingarkarla (53,8% á móti 50,7%) og eins er lægra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla sem býr við enga byrði af húsnæðiskostnaði (6,3% á móti 8,6%).

Tafla 15. Byrði húsnæðiskostnaðar eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Þung byrði	53,8%	30,3%	35,0%	0,000**
Nokkur byrði	34,4%	49,3%	46,3%	<i>N</i> = 7.399
Engin byrði	6,3%	16,3%	14,3%	
Vil ekki svara	5,5%	4,0%	4,3%	
<i>Karlar</i>				
Þung byrði	50,7%	31,4%	35,3%	0,000**
Nokkur byrði	37,1%	46,4%	44,5%	<i>N</i> = 5.542
Engin byrði	8,6%	19,8%	17,5%	
Vil ekki svara	3,6%	2,3%	2,6%	
<i>Öll</i>				
Þung byrði	52,1%	30,9%	35,2%	0,000**
Nokkur byrði	35,8%	47,8%	45,4%	<i>N</i> = 12.941
Engin byrði	7,5%	18,2%	16,0%	
Vil ekki svara	4,5%	3,1%	3,4%	

Tafla 16 sýnir samanburð milli Eflingarfélaga og annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB hvað varðar byrði húsnæðiskostnaðar eftir stöðu á húsnæðismarkaði. Niðurstöðurnar sýna að hærra hlutfall Eflingarfólks á almennum leigumarkaði (59,7% á móti 48,9%), í eigin húsnæði (47,4% á móti 25,8%) og í leiguhúsnæði á vegum óhagnaðardrifinna leigusamtaka (52,7% á móti 40,9%) býr við þunga byrði húsnæðiskostnaðar samanborið við félagsfólk annarra stéttarfélaga.

Tafla 16. Byrði húsnæðiskostnaðar eftir stéttarfélagi og stöðu á húsnæðismarkaði.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Eigin húsnæði</i>				
Þung byrði	47,4%	25,8%	28,1%	0,000**
Nokkur byrði	39,3%	51,4%	50,1%	N = 9.194
Engin byrði	10,1%	20,9%	19,7%	
Vil ekki svara	3,2%	1,9%	2,0%	
<i>Leiguhúsnæði á almennum markaði</i>				
Þung byrði	59,7%	48,9%	52,9%	0,000**
Nokkur byrði	33,1%	38,6%	36,5%	N = 2.955
Engin byrði	4,6%	9,8%	7,9%	
Vil ekki svara	2,6%	2,7%	2,7%	
<i>Leiguhúsnæði hjá óhagnaðardrífnum leigusamtökum</i>				
Þung byrði	52,7%	40,9%	45,3%	0,000**
Nokkur byrði	41,8%	45,1%	43,9%	N = 456
Engin byrði	1,5%	9,9%	6,8%	
Vil ekki svara	3,9%	4,1%	4,0%	
<i>Samtals</i>				
Þung byrði	54,4%	31,3%	35,7%	0,000**
Nokkur byrði	36,1%	48,5%	46,1%	N = 12.605
Engin byrði	6,5%	18,2%	15,9%	
Vil ekki svara	2,9%	2,1%	2,3%	

3.2.2 Húsnæðislán launafólks í eigin húsnæði

Í könnuninni voru svarendur í eigin húsnæði spurðir hvernig húsnæðislán þeir væru með. Samanburður milli Eflingarfélaga og annars félagsfólks ASÍ og BSRB er sýndur í töflu 17 greint eftir kyni.

Taflan sýnir að hlutfallslega flestir Eflingarfélagar er með óverðtryggð lán, annars vegar á föstum vöxtum (24%) og hins vegar á breytilegum vöxtum (21,1%) en herra hlutfall Eflingarfélaga er með slík lán í samanburði við annað félagsfólk innan heildarsamtakanna tveggja. Því næst eru flestir Eflingarfélagar með verðtryggt lán á föstum vöxtum en þó í lægra hlutfalli samanborið við annað félagsfólk inna ASÍ og BSRB (16,8% á móti 19,1%). Herra hlutfall Eflingarfélaga er hins vegar með blandað lán (14,9% á móti 13%) og fleiri en eitt lán (3,2% á móti 2,6%).

Nokkuð herra hlutfall Eflingarkarla er með óverðtryggð lán samanborið við Eflingarkonur, hvort sem er á föstum vöxtum (27,7% á móti 20,2%) eða á breytilegum vöxtum (21,9% á móti 20,2%). Aftur á móti herra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla með verðtryggð lán, bæði á föstum vöxtum (17,1% á móti 16,4%) og á breytilegum vöxtum (11% á móti 6,1%), með blandað lán (15,4% á móti 14,5%) og fleiri en eitt lán (3,9% á móti 2,6%).

Tafla 17. Húsnæðislán launafólks í eigin húsnæði eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Nei, ég er ekki með húsnæðislán	8,5%	12,5%	12,0%	0,000**
Já, óverðtryggt á föstum vöxtum	20,2%	20,5%	20,5%	N = 5.016
Já, óverðtryggt á breyt. vöxtum	20,2%	18,4%	18,6%	
Já, verðtryggt á föstum vöxtum	17,1%	20,3%	19,9%	
Já, verðtryggt á breyt. vöxtum	11,0%	8,5%	8,8%	
Já, blandað lán	15,4%	13,7%	13,9%	
Annað (s.s. fleiri en eitt lán)	3,9%	3,3%	3,4%	
Veit ekki	3,7%	2,9%	3,0%	
<i>Karlar</i>				
Nei, ég er ekki með húsnæðislán	8,4%	12,2%	11,8%	0,000**
Já, óverðtryggt á föstum vöxtum	27,7%	22,9%	23,4%	N = 3.702
Já, óverðtryggt á breyt. vöxtum	21,9%	22,0%	22,0%	
Já, verðtryggt á föstum vöxtum	16,4%	18,1%	18,0%	
Já, verðtryggt á breyt. vöxtum	6,1%	8,8%	8,6%	
Já, blandað lán	14,5%	12,4%	12,6%	
Annað (s.s. fleiri en eitt lán)	2,6%	2,0%	2,0%	
Veit ekki	2,3%	1,5%	1,6%	
<i>Öll</i>				
Nei, ég er ekki með húsnæðislán	8,5%	12,3%	11,9%	0,000**
Já, óverðtryggt á föstum vöxtum	24,0%	21,8%	22,0%	N = 8.718
Já, óverðtryggt á breyt. vöxtum	21,1%	20,3%	20,4%	
Já, verðtryggt á föstum vöxtum	16,8%	19,1%	18,9%	
Já, verðtryggt á breyt. vöxtum	8,6%	8,7%	8,6%	
Já, blandað lán	14,9%	13,0%	13,2%	
Annað (s.s. fleiri en eitt lán)	3,2%	2,6%	2,7%	
Veit ekki	3,0%	2,2%	2,3%	

3.2.3 Staða launafólks á húsnæðismarkaði – samantekt

Niðurstöðurnar sýnar að meirihluti Eflingarfélaga býr í húsnæði á almennum leigumarkaði eða 46,5% og er það mun hærra hlutfall í samanburði við félagsfólk annarra stéttarfélaga innan ASÍ og BSRB (18,8%). Að sama skapi býr mun lægra hlutfall Eflingarfélaga í eigin húsnæði samanborið við félagsfólk annarra stéttarfélaga (34,3% á móti 70,1%). Eflingarfélagar eru einnig í meirihluta þeirra sem búa í leiguhúsnæði hjá óhagnaðardrífnum leigusamtökum (6,4% á móti 2,7%).

Það háa hlutfall Eflingarfélaga sem býr í húsnæði á almennum leigumarkaði skilar sér einnig í því að mun hærra hlutfall þeirra býr við þunga byrði af húsnæðiskostnaði í samanburði við félagsfólk annarra stéttarfélaga en ríflega helmingur Eflingarfélaga býr við þunga byrði á móti tæpum þriðjungi annars félagsfólks inna ASÍ og BSRB (52,1% á móti 30,9%). Þó er hærra hlutfall Eflingarfélaga en annars félagsfólks sem býr við þunga byrði af húsnæðiskostnaði óháð því hvort þau búi á leigumarkaði eða í eigin húsnæði.

3.3 Fjárhagsstaða launafólks eftir stöðu á húsnæðismarkaði

3.3.1 Ná endum saman meðal launafólks á leigumarkaði og í eigin húsnæði

Tafla 18 sýnir samanburð milli Eflingarfélaga og annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB á því hversu auðvelt eða erfitt fólk á með að ná endum saman greint eftir stöðu þeirra á húsnæðismarkaði og gerð húsnæðislána, þeirra sem slík hafa. Niðurstöðurnar sýna að töluvert hærra hlutfall leigjenda innan Eflingar samanborið við annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB á erfitt eða mjög erfitt með að ná endum saman (34,9% á móti 23,2%). Þegar Eflingarfélaga í eigin húsnæði eru bornir saman við annað félagsfólk út frá gerð lána má sjá að í nær öllum tilfellum á hærra hlutfall Eflingarfélaga erfitt eða mjög erfitt með að ná endum saman. Þannig eiga 33,6% Eflingarfélaga á móti 15,1% annars félagsfólks með óverðtryggð lán á breytilegum vöxtum erfitt eða mjög erfitt með að ná endum saman, 27,6% á móti 17,6% með blandað lán og 27,3% á móti 14,2% með verðtryggð lán á föstum vöxtum.

Tafla 18. Auðvelt eða erfitt að ná endum saman eftir stöðu á húsnæðismarkaði, gerð lána og stéttarfélagi.

	Auðvelt/mjög auðvelt	Nokkuð auðvelt	Nokkuð erfitt	Erfitt/mjög erfitt	<i>P</i> -gildi
<i>Efling</i>					
Leigjendur	9,4%	20,2%	31,7%	34,9%	0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	34,3%	30,2%	16,3%	14,8%	<i>N</i> = 1.623
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	16,4%	42,5%	17,4%	11,3%	
Eigin húsnæði með blandað lán	5,7%	28,7%	34,4%	27,6%	
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	16,9%	26,5%	27,8%	27,3%	
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. vöxtum	7,6%	26,5%	45,9%	15,7%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	17,2%	29,0%	34,3%	16,9%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	8,6%	23,2%	30,5%	33,6%	
<i>Önnur félög</i>					
Leigjendur	13,1%	28,0%	31,6%	23,2%	0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	47,1%	34,7%	12,0%	3,9%	<i>N</i> = 9.992
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	13,4%	40,9%	22,3%	11,4%	
Eigin húsnæði með blandað lán	16,9%	39,1%	24,6%	17,6%	
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	20,8%	41,2%	21,9%	14,2%	
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. vöxtum	21,9%	32,3%	26,5%	17,3%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	24,7%	39,8%	23,1%	10,8%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	19,6%	38,7%	24,7%	15,1%	
<i>Samtals</i>					
Leigjendur	11,8%	25,2%	31,6%	27,3%	0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	46,1%	34,4%	12,3%	4,8%	<i>N</i> = 11.615
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	13,8%	41,1%	21,6%	11,4%	
Eigin húsnæði með blandað lán	15,5%	37,8%	25,8%	18,8%	
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	20,4%	39,8%	22,4%	15,5%	
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. vöxtum	20,4%	31,7%	28,6%	17,1%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	23,8%	38,5%	24,5%	11,5%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	18,3%	36,9%	25,4%	17,2%	

3.3.2 Byrði húsnæðiskostnaðar launafólks á leigumarkaði og í eigin húsnæði

Tafla 19 sýnir samanburð milli Eflingarfélaga og annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB hvað varðar byrði húsnæðiskostnaðar, greint eftir stöðu á húsnæðismarkaði og gerð húsnæðislána, þeirra sem slík hafa. Niðurstöðurnar sýna að herra hlutfall Eflingarfélaga samanborið við annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB býr við þunga byrði af húsnæðiskostnaði, og það óháð stöðu þeirra á húsnæðismarkaði og tegund húsnæðislána. Þannig er 57,2% Eflingarfélaga á leigumarkaði sem býr við þunga byrði af húsnæðiskostnaði á móti 46,4% annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB. Sömuleiðis býr 59,8% Eflingarfélaga með óverðtryggð lán á breytilegum vöxtum við þunga byrði

á móti 35% annars félagsfólks og rúmur helmingur þeirra (53,7%) sem eru með blandað lán búa einnig við þunga þyrði samanborið við 30,9% annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB.

Tafla 19. Byrði húsnæðiskostnaðar eftir stöðu á húsnæðismarkaði, gerð lána og stéttarfélagi.

	Þung byrði	Nokkur byrði	Engin byrði	Vil ekki svara	<i>P</i> -gildi
<i>Efling</i>					
Leigjendur	57,2%	36,1%	4,1%	2,6%	0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	18,2%	34,9%	37,3%	9,6%	<i>N</i> = 1.621
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	38,4%	38,7%	0,0%	22,9%	
Eigin húsnæði með blandað lán	53,7%	41,0%	2,7%	2,5%	
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	44,4%	40,1%	13,1%	2,4%	
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. vöxtum	47,5%	43,1%	8,1%	1,4%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	45,2%	45,1%	8,7%	1,0%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	59,8%	33,9%	5,7%	0,6%	
<i>Önnur félög</i>					
Leigjendur	46,4%	40,0%	11,2%	2,5%	0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	7,3%	41,2%	47,5%	4,1%	<i>N</i> = 9.989
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	29,1%	47,7%	10,9%	12,2%	
Eigin húsnæði með blandað lán	30,9%	54,8%	13,4%	0,9%	
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	23,4%	55,5%	20,3%	0,9%	
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. vöxtum	27,9%	52,3%	19,2%	0,6%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	25,4%	54,3%	18,5%	1,8%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	35,0%	49,3%	14,7%	1,1%	
<i>Samtals</i>					
Leigjendur	50,2%	38,6%	8,7%	2,5%	0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	8,1%	40,7%	46,7%	4,6%	<i>N</i> = 11.610
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	30,4%	46,5%	9,4%	13,7%	
Eigin húsnæði með blandað lán	33,7%	53,1%	12,1%	1,1%	
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	25,4%	54,0%	19,5%	1,1%	
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. vöxtum	30,0%	51,3%	17,9%	0,7%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	27,8%	53,2%	17,3%	1,7%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	37,8%	47,5%	13,6%	1,0%	

3.3.3 Skortur á efnislegum gæðum meðal launafólks á leigumarkaði og í eigin húsnæði

Tafla 20 sýnir samanburð milli Eflingarféлага og annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB hvað varðar skort á efnislegum gæðum, greint eftir stöðu fólks á húsnæðismarkaði og gerð húsnæðislána þeirra sem slík hafa. Niðurstöðurnar sýna að hærra hlutfall Eflingarféлага samanborið við annað félagsfólk býr við efnislegan skort, óháð stöðu þeirra á húsnæðismarkaði eða gerð lána. Þannig búa 23,4% Eflingarféлага á leigumarkaði við efnislegum skort samanborið við 15,1% fólks úr öðrum félögum. Sömuleiðis býr 17,3% Eflingarféлага með blandað lán við efnislegan skort samanborið við 6,5% fólks annarra félaga og 17,1% Eflingarféлага með verðtryggð lán á breytilegum vöxtum býr við skort á efnislegum gæðum samanborið við 5,2% annars félagsfólks heildarsamtakanna tveggja.

Tafla 20. Efnislegur skortur eftir stöðu á húsnæðismarkaði, gerð lána og stéttarfélagi.

	Enginn þáttur	Einn þáttur	Tveir þættir	Efnislegur skortur	Vil ekki svara	P-gildi	
<i>Efling</i>							
Leigjendur	24,4%	25,8%	18,2%	23,4%	8,2%	0,000**	
Eigin húsnæði, engin lán	67,4%	15,8%	6,7%	7,2%	2,9%	N = 1.618	
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	53,1%	3,6%	3,6%	3,6%	36,2%		
Eigin húsnæði með blandað lán	35,5%	24,6%	18,9%	17,3%	3,5%		
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	41,8%	30,4%	10,1%	10,6%	7,0%		
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. vöxtum	41,8%	19,5%	15,1%	17,1%	6,6%		
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	48,0%	20,4%	17,0%	8,1%	6,5%		
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	41,0%	23,2%	15,9%	12,5%	7,3%		
<i>Önnur félög</i>							
Leigjendur	39,5%	21,8%	15,2%	15,1%	8,4%		0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	86,7%	6,1%	2,9%	1,6%	2,6%		N = 9.941
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	58,6%	9,8%	9,7%	1,1%	20,8%		
Eigin húsnæði með blandað lán	59,4%	19,3%	11,4%	6,5%	3,4%		
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	67,7%	15,3%	7,9%	5,0%	4,1%		
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. vöxtum	64,4%	17,0%	8,8%	5,2%	4,6%		
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	69,8%	13,7%	8,6%	3,8%	4,1%		
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	65,4%	15,6%	9,7%	5,6%	3,7%		
<i>Samtals</i>							
Leigjendur	34,2%	23,2%	16,3%	18,0%	8,3%	0,000**	
Eigin húsnæði, engin lán	85,2%	6,9%	3,2%	2,0%	2,7%	N = 11.559	
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	57,8%	8,9%	8,8%	1,5%	22,9%		
Eigin húsnæði með blandað lán	56,4%	19,9%	12,3%	7,9%	3,4%		
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	65,1%	16,8%	8,1%	5,5%	4,4%		
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. vöxtum	61,9%	17,3%	9,5%	6,5%	4,8%		
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	67,2%	14,5%	9,6%	4,3%	4,3%		
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	62,6%	16,5%	10,4%	6,4%	4,1%		

3.3.4 Fjárhagsstaða betri eða verri en fyrir ári síðan meðal launafólks á leigumarkaði og í eigin húsnæði

Tafla 21 sýnir samanburð milli Eflingarfélaga og annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB á því hvort það meti fjárhagsstöðu sína betri eða verri en fyrir ári síðan, greint eftir stöðu þeirra á húsnæðismarkaði og gerð húsnæðislána.

Niðurstöðurnar sýna að nokkuð hærra hlutfall leigjenda innan Eflingar samanborið við annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB metur fjárhagsstöðu sína nokkuð eða mun verri en fyrir ári síðan (49,3% á móti 35,9%). Þegar Eflingarfélaga í eigin húsnæði eru bornir saman við annað félagsfólk út frá gerð lána má sjá að í nær öllum tilfellum metur hærra hlutfall Eflingarfélaga fjárhagsstöðu sína verri en fyrir ári síðan. Þannig metur 65,6% Eflingarfélaga á móti 48,4% annars

félagsfólks með óverðtryggð lán á breytilegum vöxtum fjárhagsstöðu sína nokkuð eða mun verri en fyrir ári síðan, 55,4% á móti 38,4% með blandað lán og 50,3% á móti 40,3% með verðtryggð lán á breytilegum vöxtum.

Tafla 21. Fjárhagsstaða betri eða verri en fyrir ári eftir stöðu á húsnæðismarkaði, gerð lána og stéttarfélagi.

	Nokkuð eða mun betri	Eins og fyrir ári síðan	Nokkuð eða mun verri	Vil ekki svara	P-gildi
<i>Efling</i>					
Leigjendur	20,9%	28,5%	49,3%	1,3%	0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	24,9%	43,6%	31,5%	0,0%	N = 1.556
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	10,9%	52,8%	28,9%	7,4%	
Eigin húsnæði með blandað lán	15,3%	28,5%	55,4%	0,8%	
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	20,3%	32,3%	46,4%	1,0%	
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. Vöxtum	17,5%	28,9%	50,3%	3,3%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	19,7%	31,1%	49,2%	0,0%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	8,7%	23,8%	65,6%	1,9%	
<i>Önnur félög</i>					
Leigjendur	32,1%	30,7%	35,9%	1,4%	0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	29,7%	51,0%	17,8%	1,5%	N = 9.760
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	27,9%	37,2%	29,8%	5,1%	
Eigin húsnæði með blandað lán	26,7%	34,1%	38,4%	0,8%	
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	23,1%	43,2%	33,6%	0,1%	
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. Vöxtum	20,2%	38,0%	40,3%	1,6%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	28,4%	39,4%	31,5%	0,7%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	18,4%	32,4%	48,4%	0,8%	
<i>Samtals</i>					
Leigjendur	28,2%	29,9%	40,6%	1,4%	0,000**
Eigin húsnæði, engin lán	29,3%	50,4%	18,9%	1,4%	N = 11.316
Eigin húsnæð, með fl. en eitt lán	25,6%	39,3%	29,6%	5,4%	
Eigin húsnæði með blandað lán	25,3%	33,4%	40,5%	0,8%	
Eigin húsnæði með verðtr. lán á föstum vöxtum	22,9%	42,1%	34,8%	0,2%	
Eigin húsnæði með verðtr. á breyt. Vöxtum	19,9%	37,0%	41,4%	1,8%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á föstum vöxtum	27,3%	38,4%	33,6%	0,6%	
Eigin húsnæði með óverðtr. á breyt. vöxtum	17,3%	31,4%	50,4%	1,0%	

3.3.5 Fjárhagsstaða launafólks á húsnæðismarkaði – samantekt

Niðurstöður könnunarinnar sýna að fjárhagsstaða félagsfólks Eflingar er verri en félagsfólks annarra aðildarféлага innan ASÍ og BSRB hvort sem litið er til leigjenda eða þeirra sem búa í eigin húsnæði. Þannig eiga 34,9% Eflingarféлага og 23,% félagsfólks annarra stéttarféлага á leigumarkaði mjög erfitt eða erfitt með að ná endum saman. Einnig þegar skoðuð eru gerðir húsnæðislána sem fólk í eigin húsnæði er með, er í flestum tilfellum staðan sú að hærra hlutfall Eflingarféлага samanborið við aðra á erfitt eða mjög erfitt með að ná endum saman. Sama mynstur má svo sjá hvort sem litið er til byrði húsnæðiskostnaðar, efnislegs skorts eða þróunar fjárhagsstöðu milli ára. Í öllum tilfellum, óháð því hvort fólk sé á leigumarkaði eða í eigin húsnæði

og einnig óháð því hver gerð húsnæðislána þeirra er, þá er ávallt hærra hlutfall Eflingarfélaga samanborið við annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB sem býr við þunga byrði af húsnæðiskostnaði. Einnig er í öllum tilfellum hærra hlutfall Eflingarfélaga samanborið við félagsfólk annarra stéttarféлага sem býr við skort á efnislegum gæðum. Sama á við þegar litið er til þess hvort fjárhagstaða frá því fyrir ári hafi versnað eða batnað, sýna niðurstöðurnar að í nær öllum tilfellum er töluvert hærra hlutfall Eflingarfélaga sem metur fjárhagstöðu sína nokkuð eða mun verri en fyrir ári síðan samanborið við félagsfólk annarra stéttarféлага.

3.4 Heilsufar launafólks

Í kaflanum er fjallað um heilsufar félagsfólks aðildarféлага ASÍ og BSRB og staðan milli annars vegar Eflingarfélaga og hins vegar annars félagsfólks heildarsamtakanna beggja borin saman. Í könnuninni voru þátttakendur spurðir um bæði líkamlega og andlega heilsu sína út frá stöðluðum sjálfsmatskvarða.

Til að meta líkamlega heilsu voru þátttakendur beðnir um að meta hana sjálfir út frá beinni spurningu um líkamlega heilsu nú um stundir. Andlega heilsan var hins vegar metin út frá PHQ-9 kvarðanum, stöðluðum spurningalista sem tekur til níu einkenna andlegrar vanlíðunnar (sjá 2.4. Mælingar).

Í lífskjararannókn Hagstofu Íslands má finna upplýsingar, til ársins 2018, um sjálfmetna heilsu landsmanna, en um 77% taldi sig vera við góða heilsu það árið. Þegar upplýsingarnar eru skoðaðar með tilliti til tekjufimmtunga má hins vegar sjá að einungis um 66% þeirra í lægsta tekjufimmtunginum telja sig vera við góða heilsu á móti 86% þeirra í efsta tekjufimmtunginum (Hagstofa Íslands, 2019).

3.4.1 Líkamlegt heilsufar

Tafla 22 sýnir að ögn hærra hlutfall Eflingarfélaga metur líkamlegt heilsufar sitt mjög gott samanborið við félagsfólk úr öðrum félögum innan ASÍ og BSRB (12,6% á móti 11,3%). Á hinn bóginn metur einnig hærra hlutfall Eflingarfélaga líkamlega heilsu sín frekar slæma (15,5%) og mjög slæma (2,5%) samanborið við annað félagsfólk (12,8% og 1,4%).

Eflingarkarlar meta líkamlega heilsu almennt betur samanborið við Eflingarkonur en 14,4% Eflingarkarla meta líkamlega heilsu sína mjög góða á móti 10,5% Eflingarkvenna og 36,8% þeirra meta hana freka góða á móti 32,2% Eflingarkvenna. Að sama skapi metur hærra hlutfall

Eflingarkvenna en Eflingarkarla líkamlegt heilsufar sitt frekar slæmt (18% á móti 13,3%) og mjög slæmt (3,5% á móti 1,6%).

Tafla 22. Líkamlegt heilsufar eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Mjög gott	10,5%	10,5%	10,5%	0,000** N = 7.411
Frekar gott	32,2%	40,1%	38,5%	
Hvorki gott né slæmt	35,7%	33,7%	34,1%	
Frekar slæmt	18,0%	14,0%	14,8%	
Mjög slæmt	3,5%	1,6%	2,0%	
<i>Karlar</i>				
Mjög gott	14,4%	11,9%	12,4%	0,000** N = 5.540
Frekar gott	36,8%	40,7%	39,9%	
Hvorki gott né slæmt	33,9%	34,5%	34,4%	
Frekar slæmt	13,3%	11,7%	12,0%	
Mjög slæmt	1,6%	1,2%	1,3%	
<i>Öll</i>				
Mjög gott	12,6%	11,3%	11,5%	0,000** N = 12.951
Frekar gott	34,7%	40,4%	39,3%	
Hvorki gott né slæmt	34,7%	34,1%	34,3%	
Frekar slæmt	15,5%	12,8%	13,3%	
Mjög slæmt	2,5%	1,4%	1,6%	

3.4.2 Andlegt heilsufar

Tafla 23 sýnir samanburð Eflingarfélag við annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB hvað varðar andlega heilsu. Þegar niðurstöðurnar eru skoðaðar má sjá að herra hlutfall Eflingarfélaga finnur í meira mæli fyrir nær daglega fyrir öllum þeim níu einkennum. Herra hlutfall Eflingarfólks en félagsfólks annarra stéttarfélag upplifir nær daglega lítinn áhuga eða gleði við að gera hlutina (20,6% á móti 11,3%), verið niðurdregin, döpur eða vonlaus (17,9% á móti 8,9%), átt erfitt með að sofna eða sofa alla nóttina (24,4% á móti 15,9%), fundið fyrir þreytu eða orkuleysi (32,9% á móti 21,1%), lystarleysi eða ofát (16,9% á móti en 9,6%), liðið illa með sig eða fundist að þau hafi ekki staðið sig í stykkinu gagnvart sjálfu sér eða fjölskyldu sinni (20,3% á móti 11,8%) og hugsað að það væri betra ef þau væru dánir eða að skaða sig (4,3% á móti 2%). Að sama skapi er mun herra hlutfall Eflingarfólks sem mælist með slæma andlega heilsu eða tæpur helmingur (47,7%) samanborið við 30,7% félagsfólks úr öðrum félögum.

Þegar litið er til andlegrar heilsu Eflingarfélaga eftir kyni má sjá að herra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla finnur nær daglega fyrir átta af þeim níu einkennum sem spurt var um. Það sama gildir um heildarskorið en helmingur Eflingarkvenna (50%) býr við slæma andlega heilsu á mót 45,7% Eflingarkarla. Taflan sýnir að herra hlutfall Eflingarkvenna en

Eflingarkarla hafa verið niðurdregin, döpur eða vonlaus (19,7% á móti 16,2%), átt erfitt með að sofna eða sofa alla nóttina (27,6% á móti 21,7%), fundið fyrir þreytu eða orkuleysi (36,5% á móti 29,8%), lystarleysi eða ofát (17,8% á móti 16,2%), liðið illa með sig eða fundist þær ekki hafa staðið sig í stykkinu gagnvart sjálfri sér eða fjölskyldu sinni (22,5% á móti 18,3%), átt erfitt með einbeitingu (17,8% á móti 10,3%). Hins vegar hefur nokkuð hærra hlutfall Eflingarkarla en Eflingarkvenna hugsað að það væri betra ef þeir væru dánir eða hugsað um að skaða sig (4,9% á móti 3,6%).

Tafla 23. Hlutfall launafólks sem finnur nánast daglega fyrir neikvæðum andlegum einkennum eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Litlum áhuga eða gleði við að gera hlutina</i>				
				<i>N = 12.862</i>
Konur og kvár	20,7%	11,3%	13,2%	0,000**
Karlar	20,5%	11,4%	13,2%	0,000**
Öll	20,6%	11,3%	13,2%	0,000**
<i>Verið niðurdregin, döpur, vonlaus</i>				
				<i>N = 12.839</i>
Konur og kvár	19,7%	9,8%	11,8%	0,000**
Karlar	16,2%	8,2%	9,8%	0,000**
Öll	17,9%	8,9%	10,7%	0,000**
<i>Átt erfitt með að sofna eða sofa alla nóttina</i>				
				<i>N = 12.889</i>
Konur og kvár	27,6%	17,4%	19,5%	0,000**
Karlar	21,7%	14,6%	16,1%	0,000**
Öll	24,4%	15,9%	17,6%	0,000**
<i>Fundið fyrir þreytu og orkuleysi</i>				
				<i>N = 12.865</i>
Konur og kvár	36,5%	25,3%	27,5%	0,000**
Karlar	29,8%	17,5%	20,0%	0,000**
Öll	32,9%	21,1%	23,5%	0,000**
<i>Átt við lystarleysi eða ofát</i>				
				<i>N = 12.775</i>
Konur og kvár	17,8%	11,5%	12,7%	0,000**
Karlar	16,2%	8,0%	9,7%	0,000**
Öll	16,9%	9,6%	11,1%	0,000**
<i>Lidið illa með sjálfri sig eða fundist þau ekki hafa staðið sig í stykkinu gagnvart sjálfum sér eða fjölskyldu sinni</i>				
				<i>N = 12.869</i>
Konur og kvár	22,5%	13,2%	15,1%	0,000**
Karlar	18,3%	10,5%	12,1%	0,000**
Öll	20,3%	11,8%	13,5%	0,000**
<i>Átt í erfiðleikum með einbeitingu</i>				
				<i>N = 12.853</i>
Konur og kvár	17,8%	11,1%	12,4%	0,000**
Karlar	15,5%	8,9%	10,2%	0,000**
Öll	16,6%	9,9%	11,3%	0,000**
<i>Hreyft sig eða talað svo hægt að aðrir hafa tekið eftir því eða hið gagnstæða – verið eirðarlaus eða óróleg og hreyft sig miklu meira en venjulega</i>				
				<i>N = 12.855</i>
Konur og kvár	9,2%	4,5%	5,5%	0,000**
Karlar	9,0%	5,0%	5,8%	0,000**
Öll	9,1%	4,8%	5,6%	0,000**
<i>Hugsað um að það væri betra að vera dái(n) eða hugsað um að skaða þig á einhvern hátt</i>				
				<i>N = 12.829</i>
Konur og kvár	3,6%	1,7%	2,1%	0,000**
Karlar	4,9%	2,2%	2,8%	0,000**
Öll	4,3%	2,0%	2,4%	0,000**
<i>Slæm andleg heilsa samkvæmt PHQ-9 skalanum (10-27 punktar á heildarkvarða)</i>				
				<i>N = 12.804</i>
Konur og kvár	50,0%	34,2%	37,4%	0,000**
Karlar	45,7%	27,7%	31,3%	0,000**
Öll	47,7%	30,7%	34,1%	0,000**

3.4.3 Heilsufar launafólks – samantekt

Niðurstöður könnunarinnar sýna að ögn hærra hlutfall Eflingarfélaga metur líkamlegt heilsufar sitt mjög gott samanborið við félagsfólk úr öðrum félögum innan ASÍ og BSRB (12,6% á móti 11,3%) en sá munur liggur þó í því að hærra hlutfall Eflingarkarla metur líkamlega heilsu sín mjög góða. Á hinn bóginn metur hærra hlutfall Eflingarfélaga líkamlega heilsu sín frekar slæma (15,5%) og mjög slæma (2,5%) samanborið við félagsfólk annarra stéttarféлага (12,8% og 1,4%).

Niðurstöðurnar sýna að mun hærra hlutfall Eflingarfélaga býr við slæma andlega heilsu samanborið við félagsfólk annarra stéttarféлага eða tæplega helmingur (47,7%) á móti tæpum þriðjung (30,7%) félagsfólks úr öðrum félögum. Hærra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla hafa nær dagalega upplifað átta af þeim níu atriðum sem tilgreind eru á kvarðanum en fleiri Eflingarkarlar en Eflingarkonur hafa þó nær daglega hugsað um að betra væri ef þeir væru dánir eða hugsað um að skaða sig (4,9%) sem einnig er mun hærra hlutfall en meðal karla í öðrum félögum (2,2%).

3.5 Starfstengd kulnun

Starfstengd kulnun þátttakenda var metin út frá Kaupmannahafnar kulnunarkvarðanum (sjá nánar í kafla 2.4 Mælingar). Fyrst verður fjallað um þær starfsgreinar sem annars vegar Eflingarfélagar starfar við og hins vegar annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB með tilliti til kyns. Þá verður greint frá starfstengdri kulnun út frá starfsgreinum og síðast verður greint frá samanburði milli Eflingarfélaga og annars félagsfólks heildarsamtakanna tveggja hvað varðar starfstengda kulnun eftir kyni.

Tafla 24 sýnir þær starfsgreinar sem Eflingarfélagar starfa við í samanburði við annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB. Hæst hlutfall Eflingarfélaga eða 17,1% starfar við afgreiðslu, þjónustu og útkeyrslu á vörum en þó er það hlutfall ögn lægra í samanburði við önnur félög (19,2%). Því næst starfar flest Eflingarfólk í mótuneytum og á veitinguhúsum (14,9%) og við heilbrigðisþjónustu (13%) en það eru einnig starfsgreinar sem Eflingarfélagar starfa við í meira mæli samanborið við annað félagsfólk. Að sama skapi starfar nokkuð hátt hlutfall Eflingarfélaga við ræstingar og er hlutfallið mun hærra en í öðrum aðildarfélögum (11,7% á móti 2,5%) og það sama við um byggingarstarfsemi og mannvirkjagerð (9,1% á móti 4,9%) og fræðslu- uppeldis, kennslu og tómstundastörf (8,7% á móti 7,9%).

Þegar litið er til starfsgreinaskiptingar Eflingarfélaga eftir kyni má sjá að mun hærra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla starfa við heilbrigðisþjónustu (22,3% á móti 4,8%), ræstingar (18,5% á móti 5,7%) og fræðslu-, uppeldis-, kennslu- og tómstundastarf (16,2% á móti 2,1%). Aftur á móti starfar mun hærra hlutfall Eflingarkarla en Eflingarkvenna við afgreiðslu, þjónustu og útkeyrslu á vörum (24,4% á móti 8,9%) og við byggingastarfsemi og mannvirkjagerð (16,4% á móti 0,8%).

Tafla 24. Starfsgreinar eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	<i>P</i> -gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Heilbrigðisþjónusta	22,3%	13,5%	15,2%	0,000**
Fræðslu-, uppeldis, kennslu og tómstundastarf	16,2%	12,8%	13,4%	<i>N</i> = 7.070
Afgreiðsla, þjónusta og útkeyrsla á vörum	8,9%	15,7%	14,4%	
Ræstingar	18,5%	4,0%	6,8%	
Byggingastarfsemi og mannvirkjagerð	0,8%	0,8%	0,8%	
Fiskvinnsla og veiðar	1,6%	2,4%	2,2%	
Matvælaframleiðsla	4,6%	2,1%	2,6%	
Framleiðsla	2,3%	2,1%	2,1%	
Mötuneyti og veitingahús	16,9%	4,9%	7,2%	
Ferðaþjónusta og farþegaflutningar	3,3%	9,6%	8,4%	
Stjórnsýsla, fjármálaþjónusta, upplýsingatækni og almenn skrifstofustörf	1,4%	26,0%	21,2%	
Almannaöryggi og dómsmál	0,4%	1,0%	0,9%	
Umsjón með fasteignum, baðstöðum og mannvirkjum	0,3%	1,0%	0,9%	
Menning- og skapandi greinar	0,5%	1,8%	1,6%	
Stóriðja, fráveita, rafmagns- og hitaveita, sorphirða, námugróftur og vinnsla hráefna úr jörðu	0,7%	0,8%	0,8%	
<i>Karlar</i>				
Heilbrigðisþjónusta	4,8%	3,5%	3,7%	0,000**
Fræðslu-, uppeldis, kennslu og tómstundastarf	2,1%	3,6%	3,3%	<i>N</i> = 5.278
Afgreiðsla, þjónusta og útkeyrsla á vörum	24,4%	22,3%	22,7%	
Ræstingar	5,7%	1,1%	2,0%	
Byggingastarfsemi og mannvirkjagerð	16,4%	8,4%	9,9%	
Fiskvinnsla og veiðar	2,3%	7,0%	6,1%	
Matvælaframleiðsla	5,0%	4,5%	4,6%	
Framleiðsla	5,9%	5,5%	5,5%	
Mötuneyti og veitingahús	13,1%	6,1%	7,5%	
Ferðaþjónusta og farþegaflutningar	8,3%	9,2%	9,0%	
Stjórnsýsla, fjármálaþjónusta, upplýsingatækni og almenn skrifstofustörf	1,5%	14,4%	11,9%	
Almannaöryggi og dómsmál	0,8%	2,7%	2,4%	
Umsjón með fasteignum, baðstöðum og mannvirkjum	3,6%	2,5%	2,7%	
Menning- og skapandi greinar	0,6%	1,4%	1,2%	
Stóriðja, fráveita, rafmagns- og hitaveita, sorphirða, námugróftur og vinnsla hráefna úr jörðu	3,4%	5,8%	5,4%	

*Framhald á næstu síðu

<i>Öll</i>				
Heilbrigðisþjónusta	13,0%	8,1%	9,1%	0,000**
Fræðslu-, uppeldis, kennslu og tómsundastarf	8,7%	7,9%	8,0%	<i>N</i> = 12.348
Afgreiðsla, þjónusta og útkeyrsla á vörum	17,1%	19,2%	18,8%	
Ræstingar	11,7%	2,5%	4,3%	
Byggingastarfsemi og mannvirkjagerð	9,1%	4,9%	5,7%	
Fiskvinnsla og veiðar	2,0%	4,8%	4,3%	
Matvælaframleiðsla	4,8%	3,4%	3,7%	
Framleiðsla	4,2%	3,9%	4,0%	
Mötuneyti og veitingahús	14,9%	5,5%	7,3%	
Ferðaþjónusta og farþegaflutningar	6,0%	9,4%	8,7%	
Stjórnsýsla, fjármálaþjónusta, upplýsingatækni og almenn skrifstofustörf	1,4%	19,8%	16,2%	
Almannaöryggi og dómsmál	0,6%	1,9%	1,7%	
Umsjón með fasteignum, baðstöðum og mannvirkjum	2,1%	1,8%	1,9%	
Menning- og skapandi greinar	0,5%	1,6%	1,4%	
Stóriðja, fráveita, rafmagns- og hitaveita, sorphirða, námugróftur og vinnsla hráefna úr jörðu	2,1%	3,5%	3,2%	

Tafla 25 sýnir stig starfstengdrar kulnunar greint eftir starfsvettvangi. Ef litið er til þeirra starfsstétta þar sem hlutfalllega flest eru með alvarleg einkenni starfstengdrar kulnunar (21+ stig) sést að hlutfallið er hæst meðal þeirra sem starfa í mötuneytum og veitingahúsum (15,4%), næst hæst meðal þeirra sem starfa við ræstingar (14,3%), þá í fræðslu-, uppeldis-, kennslu- og tómsundarstarfi (12,2%), í heilbrigðisþjónustu (11,8%), í ferðaþjónustu og farþegaflutningum (11,3%) og í afgreiðslu, þjónustu og útkeyrslu á vörum (9,7%).

Tafla 25. Stig starfstengdrar kulnunar eftir starfsgreinum

	0-6 stig	7-13 stig	14-20 stig	21+ stig	P-gildi
<i>Öll</i>					
Heilbrigðisþjónusta	16,4%	37,0%	34,7%	11,8%	0,000**
Fræðslu-, uppeldis, kennslu og tómstundastarf	15,8%	37,2%	34,9%	12,2%	<i>N</i> = 12.888
Afgreiðsla, þjónusta og útkeyrsla á vörum	24,6%	38,8%	26,9%	9,7%	
Ræstingar	16,9%	35,4%	33,4%	14,3%	
Byggingastarfsemi og mannvirkjagerð	23,0%	44,6%	25,6%	6,8%	
Fiskvinnsla og veiðar	26,5%	45,4%	20,8%	7,3%	
Matvælaframleiðsla	23,8%	37,7%	33,1%	5,4%	
Framleiðsla	30,0%	37,9%	25,6%	6,5%	
Mötuneyti og veitingahús	21,1%	38,4%	25,1%	15,4%	
Ferðaþjónusta og farþegaflutningar	21,3%	38,3%	29,0%	11,3%	
Stjórnáskilningur, fjármálaþjónusta, upplýsingatekni og almenn skrifstofustörf	35,4%	40,0%	19,6%	5,0%	
Almannaöryggi og dómsmál	24,6%	38,7%	28,2%	8,6%	
Umsjón með fasteignum, baðstöðum og mannvirkjum	29,1%	42,1%	21,9%	6,9%	
Menning- og skapandi greinar	26,1%	43,0%	25,2%	5,8%	
Stóriðja, fráveita, rafmagns- og hitaveita, sorphirða, námugróftur og vinnsla hráefna úr jörðu	31,3%	35,8%	26,5%	6,4%	

Tafla 26 sýnir samanburð milli Eflingarféлага og annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB hvað varðar stig starfstengdrar kulnunar, greint eftir kyni.

Samkvæmt skilgreiningu eru þau sem eru með 0-6 stig á kvarðanum ekki með kulnunareinkenni. Þau sem eru með 7-13 stig ættu að verða meðvituð um nokkur einkenni. 14-20 stig gefa til kynna að kulnunareinkenni séu til staða sem grípa þyrfti inn í. Aftur á móti teljast þau sem eru með 21 stig eða fleiri, útbrunnin eða örmagna og þyrftu tafarlausa aðstoð. Af töflunni má sjá að mun hærra hlutfall Eflingarféлага samanborið við annað félagsfólk inna ASÍ og BSRB er með alvarleg einkenni kulnunar, en 15,7% Eflingarféлага á móti 7,9% annars félagsfólks eru með 21 stig eða meira á kulnunkvarðanum og 34,4% þeirra á móti 24,6% annars félagsfólks er með 14-20 stig á kvarðanum.

Þegar litið er til kulnunareinkenna Eflingarféлага út frá kyni má sjá að hlutfallslega fleiri Eflingarkonur en Eflingarkarlar eru með alvarlega einkenni kulnunar, en 36,1% kvennanna á móti 32,8% karlanna eru með 14-20 stig og 17,5% þeirra á móti 14,1% karlanna er með 21 stig eða meira.

Tafla 26. Stig starfstengdrar kulnunar eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Konur og kvár</i>				
0-6 stig	12,8%	22,9%	20,9%	0,000** N = 7.380
7-13 stig	33,6%	40,0%	38,7%	
14-20 stig	36,1%	28,5%	30,1%	
21+ stig	17,5%	8,6%	10,4%	
<i>Karlar</i>				
0-6 stig	18,7%	31,8%	29,2%	0,000** N = 5.536
7-13 stig	34,3%	39,8%	38,7%	
14-20 stig	32,8%	21,2%	23,6%	
21+ stig	14,1%	7,2%	8,6%	
<i>Öll</i>				
0-6 stig	16,0%	27,7%	25,3%	0,000** N = 12.916
7-13 stig	34,0%	39,8%	38,7%	
14-20 stig	34,4%	24,6%	26,6%	
21+ stig	15,7%	7,9%	9,4%	

3.5.1 Starfstengd kulnun – samantekt

Þegar litið er til þeirra starfsgreina sem Eflingarfólk starfar innan, má sjá að hæst hlutfall þeirra eða 17,1% starfar við afgreiðslu, þjónustu og útkeyrslu á vörum. Því næst starfar flest Eflingarfólk í mötuneytum og á veitinguhúsum (14,9%), við heilbrigðisþjónustu (13%), ræstingar og byggingarstarfsemi og mannvirkjagerð (9,1%) en það eru einnig starfsgreinar sem Eflingarfélagar starfa við í meira mæli samanborið við félagsfólk annarra stéttarféлага. Þegar litið er til starfsgreinaskiptingar Eflingarféлага eftir kyni má sjá að mun herra hlutfall Eflingarkvenna en Eflingarkarla starfa við heilbrigðisþjónustu (22,3% á móti 4,8%), ræstingar (18,5% á móti 5,7%) og fræðslu-, uppeldis-, kennslu- og tómstundastarfs (16,2% á móti 2,1%). Aftur á móti starfar mun herra hlutfall Eflingarkarla en Eflingarkvenna við afgreiðslu, þjónustu og útkeyrslu á vörum (24,4% á móti 8,9%) og við byggingarstarfsemi og mannvirkjagerð (16,4% á móti 0,8%). Niðurstöðurnar sýna einnig að Eflingarfélagar starfa hlutfallslega flest í starfsgreinum þar sem álagið er mikið og einkenni alvarlegrar starfstengdrar kulnunar eru hvað mest. Má hér nefna störf innan t.d. mötuneyta og veitingahúsa, ræstingar, fræðslu-, uppeldis-, kennslu- og tómstundarstörf, heilbrigðisþjónustu, ferðaþjónustu og farþegaflutningar og afgreiðslu, þjónustu og útkeyrslu á vörum. Það skyldi því engan undra að Eflingarfélagar eru einnig í mun meira mæli með alvarleg einkenni kulnunar samanborið við félagsfólk annarra stéttarféлага. Ríflega þriðjungur Eflingarféлага og tæplega fjórðungur annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB eru með 14-20 stig á kvarðanum og 15,7% Eflingarféлага á móti 7,9% annars félagsfólks eru með 21 stig eða meira á kulnunarkvarðanum.

3.6 Réttindabrot á vinnumarkaði

Í þessum kafla verður fjallað um launaþjófnað og önnur réttindabrot á vinnumarkaði en í könnuninni voru þátttakendur spurðir hvort brotið hefði verið á réttindum þeirra á síðastliðnum 12 mánuðum, svo sem með vangoldnum launum, vangreiðslum á álagi og öðrum réttindabrotum.

Tafla 27 sýnir hlutfall, annars vegar Eflingarféлага og hins vegar annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB sem hafði orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuði, greint eftir kyni. Hærra hlutfall Eflingarféлага en annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB hefur orðið fyrir öllum þeim réttindabrotum sem tiltekin eru. Þannig hafa 35,9% Eflingarféлага á móti 19,7% félagsfólks úr öðrum félögum fengið greidd röng laun. Eins hafa 25,6% Eflingarféлага á móti 12,9% annars félagsfólks fengið rangt greitt fyrir yfirvinnu. 12,3% Eflingarféлага hafa fengið laun greidd og seint á móti 7% fólks í öðrum félögum og 11,4% þeirra hafa ekki fengið greitt stórhátíðarálag á móti 4,5% annars félagsfólks.

Þegar litið er til réttindabrota á vinnumarkaði meðal Eflingarféлага með tilliti til kyns má sjá að hærra hlutfall karla hefur orðið fyrir öllum þeim réttindabrotum sem tilgreind eru í töflunni.

Tafla 27. Hefur orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuði eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	<i>P</i> -gildi
<i>Konur og kvár</i>				
				<i>N</i> = 5.617
Fengið greidd röng laun	35,1%	19,2%	22,1%	0,000**
Fengið rangt greitt fyrir yfirvinnu	21,4%	11,3%	13,2%	0,000**
Fengið laun greidd of seint	10,7%	6,7%	7,4%	0,000**
Ekki fengið kjarasamnings-bundna orlofs- og/eða desemberuppbót	6,6%	3,6%	4,1%	0,000**
Ekki fengið greitt í samræmi við ráðningarsamning	6,6%	4,2%	4,6%	0,000**
Ekki fengið greitt stórhátíðarálag	8,8%	3,6%	4,6%	0,000**
Annað	2,3%	0,6%	0,9%	0,000**
<i>Karlar</i>				
				<i>N</i> = 4.278
Fengið greidd röng laun	36,6%	20,1%	23,3%	0,000**
Fengið rangt greitt fyrir yfirvinnu	29,0%	14,4%	17,2%	0,000**
Fengið laun greidd of seint	13,5%	7,3%	8,5%	0,000**
Ekki fengið kjarasamnings-bundna orlofs- og/eða desemberuppbót	8,6%	4,3%	5,2%	0,000**
Ekki fengið greitt í samræmi við ráðningarsamning	8,6%	4,4%	5,2%	0,000**
Ekki fengið greitt stórhátíðarálag	11,4%	4,5%	5,8%	0,000**
Annað	1,0%	0,7%	0,7%	0,000**
<i>Öll</i>				
				<i>N</i> = 9.895
Fengið greidd röng laun	35,9%	19,7%	22,8%	0,000**
Fengið rangt greitt fyrir yfirvinnu	25,6%	12,9%	15,3%	0,000**
Fengið laun greidd of seint	12,3%	7,0%	8,0%	0,000**
Ekki fengið kjarasamnings-bundna orlofs- og/eða desemberuppbót	7,7%	4,0%	4,7%	0,000**
Ekki fengið greitt í samræmi við ráðningarsamning	7,7%	4,3%	4,9%	0,000**
Ekki fengið greitt stórhátíðarálag	10,2%	4,1%	5,2%	0,000**
Annað	1,6%	0,6%	0,8%	0,000**

Í töflu 28 hafa þau réttindabrot sem tilgreind eru í töflu 27 verið tekin saman og sýnir taflan því fjölda þeirra réttindabrota sem annars vegar Eflingarfélagar og hins vegar annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB hafa orðið fyrir á síðastliðnum 12 mánuðum, greint eftir kyni. Niðurstöðurnar sýna að mun hærra hlutfall Eflingarféлага en annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB hafa orðið fyrir ein broti (29,2% á móti 19,9%), tveimur brotum (14,2% á móti 7,7%) og þremur eða fleiri brotum (11,7% á móti 4,9%) á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuði.

Nokkuð hærra hlutfall Eflingarkarla en Eflingarkvenna hefur jafnframt orðið fyrir einu broti (29,3% á móti 29%), tveimur brotum (15% á móti 13,3%) og þremur eða fleiri brotum (13,5% á móti 9,5%) á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuði.

Tafla 28. Hefur orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði (samanteknir þættir) síðastliðna 12 mánuði eftir stéttarfélagi og kyni.

	Efling	Önnur félög	Samtals	<i>P</i> -gildi
<i>Konur og kvár</i>				
Engin brot	48,2%	69,0%	65,3%	0,000**
Ein tegund brots	29,0%	19,5%	21,3%	<i>N</i> = 5.617
Tvær tegundir brota	13,3%	7,3%	8,4%	
Þrjár eða fleiri tegundir brota	9,5%	4,1%	5,1%	
<i>Karlar</i>				
Engin brot	42,2%	66,1%	61,4%	0,000**
Ein tegund brots	29,3%	20,3%	22,0%	<i>N</i> = 4.278
Tvær tegundir brota	15,0%	8,0%	9,3%	
Þrjár eða fleiri tegundir brota	13,5%	5,7%	7,2%	
<i>Öll</i>				
Engin brot	44,9%	67,5%	63,2%	0,000**
Ein tegund brots	29,2%	19,9%	21,7%	<i>N</i> = 9.895
Tvær tegundir brota	14,2%	7,7%	8,9%	
Þrjár eða fleiri tegundir brota	11,7%	4,9%	6,2%	

Tafla 29 sýnir hlutfall, annars vegar Eflingarféлага og hins vegar annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB sem hafði orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuði, greint eftir uppruna. Niðurstöðurnar sýna að hærra hlutfall Eflingarféлага en annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB, hvort sem þau eru innfædd, innflytjendur eða með erlendan bakgrunn, hafa orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuði. Hins vegar verður hærra hlutfall innflytjenda og fólks með erlendan bakgrunn í Eflingu fyrir öllum þeim réttindabrotum sem tilgreind eru. Þannig er algengara að innflytjendur og fólk með erlendan bakgrunn innan Eflingar hafi fengið greidd röng laun (44,3% og 40,6% á móti 23,1%), rangt greitt fyrir yfirvinnu (30,1% og 33,4% á móti 18,1%), laun greidd of seint (13,2% og 20,7% á móti 9,9%), ekki fengið kjarasamningsbundna orlofs- og/eða desemberuppbót (9,4% og 6,8% á móti 5,4%), ekki fengið greitt í samræmi við ráðningarsamning (8,8% og 10,8% á móti 5,8%) og ekki fengið greitt stórhátíðarálag (13,3% og 12,2% á móti 5,5%) samanborið við innfædda Eflingarféлага.

Tafla 29. Hefur orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuð eftir stéttarfélagi og uppruna.

	Efling	Önnur félög	Samtals	<i>P</i> -gildi
<i>Innfædd</i>				<i>N</i> = 8.209
Fengið greidd röng laun	23,1%	15,5%	16,3%	0,000**
Fengið rangt greitt fyrir yfirvinnu	18,1%	10,3%	11,1%	0,000**
Fengið laun greidd of seint	9,9%	6,0%	6,4%	0,000**
Ekki fengið kjarasamnings-bundna orlofs- og/eða desemberuppbót	5,4%	3,4%	3,6%	0,000**
Ekki fengið greitt í samræmi við ráðningarsamning	5,8%	3,6%	3,8%	0,000**
Ekki fengið greitt stórhátíðarálag	5,5%	3,3%	3,5%	0,000**
Annað	1,6%	0,6%	0,7%	0,000**
<i>Innflytjendur</i>				<i>N</i> = 2.352
Fengið greidd röng laun	44,3%	35,2%	38,9%	0,000**
Fengið rangt greitt fyrir yfirvinnu	30,1%	22,4%	25,5%	0,000**
Fengið laun greidd of seint	13,2%	10,9%	11,8%	0,000**
Ekki fengið kjarasamnings-bundna orlofs- og/eða desemberuppbót	9,4%	6,2%	7,5%	0,000**
Ekki fengið greitt í samræmi við ráðningarsamning	8,8%	6,1%	7,2%	0,000**
Ekki fengið greitt stórhátíðarálag	13,3%	7,2%	9,7%	0,000**
Annað	1,5%	0,8%	1,1%	0,000**
<i>Með erlendan bakgrunn</i>				<i>N</i> = 445
Fengið greidd röng laun	40,6%	24,0%	27,2%	0,000**
Fengið rangt greitt fyrir yfirvinnu	33,4%	17,5%	20,6%	0,000**
Fengið laun greidd of seint	20,7%	7,6%	10,1%	0,000**
Ekki fengið kjarasamnings-bundna orlofs- og/eða desemberuppbót	6,8%	4,0%	4,6%	0,000**
Ekki fengið greitt í samræmi við ráðningarsamning	10,8%	8,4%	8,9%	0,014*
Ekki fengið greitt stórhátíðarálag	12,2%	4,0%	5,6%	0,000**
Annað	2,8%	0,7%	1,1%	0,000**
<i>Öll</i>				<i>N</i> = 11.006
Fengið greidd röng laun	35,9%	19,7%	22,7%	0,000**
Fengið rangt greitt fyrir yfirvinnu	25,6%	12,9%	15,3%	0,000**
Fengið laun greidd of seint	12,3%	7,0%	8,0%	0,000**
Ekki fengið kjarasamnings-bundna orlofs- og/eða desemberuppbót	7,7%	4,0%	4,7%	0,000**
Ekki fengið greitt í samræmi við ráðningarsamning	7,7%	4,3%	4,9%	0,000**
Ekki fengið greitt stórhátíðarálag	10,2%	4,1%	5,2%	0,000**
Annað	1,6%	0,6%	0,8%	0,000**

Í töflu 30 hafa þau réttindabrot sem tilgreind eru í töflu 29 verið tekin saman og sýnir taflan því fjölda þeirra réttindabrota sem annars vegar Eflingarfélagar og hins vegar annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB hafa orðið fyrir á síðastliðnum 12 mánuðum, greint eftir uppruna. Niðurstöðurnar sýna að hærra hlutfall Eflingarféлага samanborið við annað félagsfólk innan ASÍ og BSRB, hvort sem þau eru innfædd, innflytjendur eða með erlendan bakgrunn, hafa orðið fyrir einu, tveimur og þremur eða fleiri brotum á vinnumarkaði síðastliðna 12 mánuði. Hins vegar varð hærra hlutfall

innflytjenda og fólks með erlendan bakgrunn í Eflingu samanborið við innfædda Eflingarfélagi fyrir einu broti (33,1% og 24,4% á móti 23,9%), tveimur (15,7% og 17,6% á móti 11,7%) og þremur eða fleiri brotum (15% og 19,8% á móti 6%) á aðspurðu tímabili.

Tafla 30. Hefur orðið fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði (samanteknir þættir) síðastliðna 12 mánuði eftir stéttarfélagi og uppruna.

	Efling	Önnur félög	Samtals	P-gildi
<i>Innfædd</i>				
Engin brot	58,5%	72,7%	71,2%	0,000**
Ein tegund brots	23,9%	17,5%	18,1%	<i>N</i> = 8.209
Tvær tegundir brota	11,7%	5,9%	6,5%	
Þrjár eða fleiri tegundir brota	6,0%	4,0%	4,2%	
<i>Innflytjendur</i>				
Engin brot	36,2%	48,6%	43,6%	0,000**
Ein tegund brots	33,1%	28,8%	30,5%	<i>N</i> = 2.352
Tvær tegundir brota	15,7%	14,4%	14,9%	
Þrjár eða fleiri tegundir brota	15,0%	8,2%	11,0%	
<i>Með erlendan bakgrunn</i>				
Engin brot	38,2%	59,9%	55,6%	0,000**
Ein tegund brots	24,4%	23,7%	23,9%	<i>N</i> = 445
Tvær tegundir brota	17,6%	9,6%	11,2%	
Þrjár eða fleiri tegundir brota	19,8%	6,8%	9,4%	
<i>Öll</i>				
Engin brot	44,9%	67,5%	63,3%	0,000**
Ein tegund brots	29,2%	19,9%	21,6%	<i>N</i> = 11.006
Tvær tegundir brota	14,2%	7,6%	8,9%	
Þrjár eða fleiri tegundir brota	11,7%	4,9%	6,2%	

3.6.1 Mismunur og réttindabrot á vinnumarkaði – samantekt

Þegar litið er til fjölda réttindabrota sem fólk hefur orðið fyrir á vinnumarkaði má sjá að herra hlutfall Eflingarfélagi en annars félagsfólks innan ASÍ og BSRB, hefur orðið fyrir öllum þeim brotum sem tilgreind eru í könnuninni, hvort sem þau eru innfædd, innflytjendur eða með erlendan bakgrunn. Hins vegar sýna niðurstöðurnar að innflytjendur og fólk með erlendan bakgrunn innan Eflingar verður í mun meira mæli fyrir réttindabrotum á vinnumarkaði samanborið við innfædda Eflingarfélagi. Þannig hafa 41,6% innfæddra Eflingarfélagi orðið fyrir hverskonar réttindabrotum síðastliðna 12 mánuði, 63,8% innflytjenda og 61,8% fólks með erlendan bakgrunn.

Heimildarskrá

- Agnes Agnarsdóttir, Hafrún Kristjánsdóttir, Jakob Smári, Jón Friðrik Sigurðson, & Pétur Tyrfingsson. (e.d.). *PHQ-9 í íslenskri þýðingu*.
- Andri Steinþór Björnsson, Karen Jónsdóttir, Signý Sigurðardóttir, Inga Wessman, Ólafía Sigurjónsdóttir, Auður Sjöfn Þórisdóttir, Jóhann Pálmar Harðarsons, & Guðmundur Arnkelsson. (2018). Próffræðilegir eiginleikar Sheehan Disability Scale, Quality of Life Scale og Patient Health Questionnaire í íslenskri þýðingu. *Tímarit Sálfræðingafélags Íslands*, 23, 91-100.
- Berglind Harpa Svavarsdóttir, & Elísabet Hjörleifsdóttir. (2020). Streita, kulnun og bjargráð á meðal hjúkrunarfræðinga á bráðalegudeildum. *Tímarit hjúkrunarfræðinga*, 96(1), 68-75.
- Borritz, M., & Kristensen, T. S. (2004). *CBI (Copenhagen Burnout Inventory) – Et spørgeskema til måling af udbændthed*.
- Hagstofa Íslands. (2019). *Fólk við góða heilsu eftir kyni og tekjufimmtungum 2004-2018*.
- Hagstofa Íslands. (2020). *Fjárhagur/Viðtakendur fjárhagsaðstoðar*.
- Hagstofa Íslands. (2022a). *Heimili í fjárhagsvandræðum eftir heimilisgerð 2004-2021*.
- Hagstofa Íslands. (2022b). *Íþyngjandi húsnæðiskostnaður heimila eftir stöðu á húsnæðismarkaði 2004-2021*.
- Hagstofa Íslands. (2022c). *Mannfjöldi eftir sveitarfélögum, kyni, ríkisfangi og ársfjórðungum 2010-2022*.
- Hagstofa Íslands. (2022d). *Skortur á efnislegum gæðum eftir heimilisgerð og stöðu á húsnæðismarkaði 2008-2021*.
- Hagstofa Íslands. (2023). *Mesta fjölgun íbúa frá upphafi*.
- Kroenke, K., & Spitzer, R. L. (2002). The PHQ-9: A new depression diagnostic and severity measure. *Psychiatric Annals*, 32(9), 509-515.
- Varða – rannsóknarstofnun vinnumarkaðarins. (2022). *Staða launafólks á Íslandi: Niðurstöður spurningakönnunar meðal félaga í aðildarfélögum ASÍ og BSRB*.